КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Народній часопис для Ґенерал-Губернаторства

Ч. 52. Краків, 17. червня 1940. Рік I.

„Krakauer Nachrichten"
Ukrainische Volkszeitung
für das
General-Gouvernement

Adresse der Redaktion:
„Krakauer Nachrichten"
Krakau, Orzeszkowagasse 7. II
Fernsprecher 104-81.

Adresse der Administration:
Krakau, Karmeliterstrass 34 II.
Fernsprecher 230-39

30 сот.

ПЕРЕДПЛАТА
в краю і закордоном:
місячно 3 зол. 50 сот.
чвертьрічно 10 зол. 50 сот.
піврічно 20 золотих
річно 40 золотих
Курс 1 нім. марки 2 зол.
Адреса Редакції: Краків, Ожешкової 7, тел. 104.81
Адреса: Адміністр. Краків, Кармелітська 34, тел. 230-39
Дирекції: ч. тел. 137-42

ВИХОДИТЬ В ПОНЕДІЛОК, СЕРЕДУ І ПЯТНИЦЮ

З останньої хвилини

Париж зайнятий!!!

Випускаючи число з друку ми дістали вістку що, Париж у німецьких руках. Подаємо коротке звідомлення:

ГОЛОВНА КВАТИРА 14. 6.

НАЧАЛЬНА КОМАНДА НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ ПОДАЄ:

СУПРОТИ ПОВНОГО ЗАЛОМАННЯ ФРАНЦУСЬКОГО ФРОНТУ МІЖ КАНАЛОМ ЛЯМАНШ ТА ЛІНІЄЮ МАЖІНО БІЛЯ МОНТМЕДІ ПІШЛИ У НІВЕЦЬ ВСІ ЗАДУМИ ФРАНЦУСЬКОЇ НАЧАЛЬНОЇ КОМАНДИ ЩОДО ОБОРОНИ СТОЛИЦІ. САМЕ ТОМУ ПРОГОЛОШЕНО ПАРИЖ ВІДКРИТИМ МІСТОМ.

В ЦІЙ ХВИЛИНІ НЕПЕРЕМОЖНА НІМЕЦЬКА АРМІЯ УВІЙШЛА В СТОЛИЦЮ ФРАНЦІЇ — ПАРИЖ.

Нестримний похід вперед на цілому фронті

= Головна кватира. 13. 6. Начальна команда німецької армії повідомляє: Спроби окружених французько-англійських сил під Сен Валері втікти морем не вдалися — і вони склали зброю. В німецькі руки попало понад 26.000 полонених, між ними 5 французьких, один анґлійський ґенерал та непроглядна кількість военної добичі. Німецька артилерія приневолила цільними стрілами французький транспортовий корабель вернутись до пристані. Інший збомбардувала протипанцирна німецька артилерія. Німецькі війська перейшли в боях ріку Марну в багатьох місцях. У Шампанії німецькі дивізії, підчас погоні за ворогом, взяли місто Шальон, залишаючи за собою побоевище з 1915 р. На терені між Арґонами та рікою Мас наступ має теж осяги. Згідно з дотеперішніми вістками від 5-го червня ц. р., себто від початку нової офензиви, число полонених сягає понад 100.000. Ворог має теж дошкульні втрати у военному матеріялі. На західньому крилі лише дві армії при участи всіх родів зброї знищили або здобули понад 200 ворожих повзів.

Не зважаючи на погану погоду 12. червня ц. р. летунство брало велику участь у боях підтримуючи армію, зокрема в окрузі Шальон, на Марною і на побережжі. Тут удалося затопити транспортовий корабель і великий корабель з військом, а крім того важко ушкоджено один транспортовий корабель містоти 10.000 тон і велику кількість менших кораблів. Біля Лє Гавру зістрілено 20 запірних бальонів. У Норвеґії німецькі нищильники зістрілили 4 ворожі літаки зпоміж 15-ох, що пробували зробити налет на летовище недалеко Дронтгайму.

Бомби ворожих літаків у північній Німеччині не спричинили ніяких мілітарних шкід. Ворог втратив 19 літаків, з того 6 зістрілено підчас повітряних боїв, 9 зістрілила протилетунська артилерія, а решту знищено на землі. 4 німецькі літаки не вернулися. Один підводний човен затопив кілька кораблів, які плили під конвоем.

Зелені Свята

Історія, традиція, великі цінності народу — споконвічна скарбниця надбань минулого, що з неї як з цілющого джерела черпають майбутні покоління гарт та силу для відпору й наступу — у хвилині підйому та зневіри.

Були колись у нас часи, що серед розгару орґанізаційної чи економічної праці не зверталось на це більшої уваги. Та вже в останні роки до війни прийшла велика зміна. Видавництва, історичні досліди, зокрема археольоґічні розкопи зацікавили навіть найширші круги громадянства. До відкопаних крилоських руїн, ніби мандрівка народів, тягнули цілі маси, щоб перед домовиною Осмомисла віддати поклін тіням Великого Предка, подумати хоча хвилину над памятником Слави минулого.

Та цей пієтизм, ця пошана до будівничих нашої державности, до борців за волю — розбудились щойно після визвольної війни, коли то громадянство стало піклуватись гробами й цвинтарищами поляглих, коли молодь та дітвора впорядковували могилки, засипуючи їх в Зелені Свята цвітами та вінцями. І було так скрізь по містах та селах. Навіть найдальші, по відлюдних полях та вертепах гроби незнаних вояків, не залишились самітні та без опіки, поки таємно, або ночами, щоб ніхто не бачив, польська поліція не повикопувала й кудись не запроторила костей. Скільки то було з цього приводу знущань та арештів. Бували власники поля, що важко відпокутували за те, що спротивились віддати ці дороґі мощі збережені у їхній власній землі.

Знав народ і розумів, яку неоцінену вартість мають оті памятники слави.

А тих же памятників у нас так мало заціліло. Вони зруйновані татарами, або понищені сусідами, щоби сліду по них не залишалось. Гробниці перемиських князів, кости Хмельницького й Мазепи повикидані; ось недавно мстивість варварської руки не пощадила і княжих домовин у Холмському Соборі, чимало могилок з визвольної війни зрівнані з землею — нещадні вороги робили все, щоби пропала наша слава.

Та вона не пропала й не пропаде. Память про Великих Предків залишиться по віки вічні. Що не заціліло на яві, заціліє в серцях, що розгубилось буде віднайдене, що під руїнами — буде воздвигнене.

В Зелені Свята, в день поминків народніх по тих, що віддали життя за волю Батьківщини, вшануємо цю велику леґенду Чину в скупчені духа, сильні вірою, що вогонь пориву до слави та до пожерт ніколи не погасне.

Л.

Могила — Заповіт

До дорогих могил героїв, що густо вкривають нашу землю, ходимо кожночасно, щоб струснути з сердець порох будня, зачерпнути кріпкішої віри та вглибитися цілою істотою в несхопний словами зміст українського життя та його велике призначення. Ми ж бо завжди памятаємо, що »воскресення є лише там, де є могила« Nur, wo die Greber sind, gibt e Auferstehungen — Нічше). Хоч ще недавно офіційно реєстровано »мир« в Европі і світі, то українські могили росли безупинно по всій Україні і поза її межами. Сьогодні, від часу, коли перекотилася і над українськими землями буря польсько-німецької війни, могили українські й далі засівають землю, і дають свідоцтво тому, що вязане і затрооване життя все обновлюється, прориває ставлені греблі, змагаючи до створення іншої дійсности.

Йдучи на могили героїв, бажаємо відірватися від поодиноких дрібних моментів нашого життя і глянути в урочистому скупленні духа в нашу національну вічність, яка складається не з поодиноких моментів будня, а з завсіди живих, завсіди величніх вартостей. Це вартості, що їх освячують постійно своєю кровю наші герої. Та є в нашому житті виїмкові моменти, що промовляють до нас своєю страшною мовою. Це моменти, коли паде Велитень і виростає незвичайна, єдина над усі могила. Правда, не мусять тоді шарпати повітря розриви гарматніх стрілен, а звуки корабельних і фабричних сирен не долітають до нашого вуха. Це момент, коли роздирається занавіса буденности й мірноти, а перед наші очі стає з усією силою невблаганна дійсність із своїм жорстоким маєстатом. У такій хвилині оживає перед нами у трагічній красі наша бувальщина, промовляють з розкинених варварами могил великі будівничі минулого України, являється у правді нефальшований зміст нашого буття, а задивлені очі бачать заграву нових полумяних днів. Від тієї нашої Правди і від оглядання тієї Вічности запалюється незвичайним горінням серце »батька з сином« у землі українській, а чужинець стає в побожній поставі, бо його положив великий маєстат трагічної хвилини великого народу.

Святий маєстат трагічної хвилини, що довершилася напередодні нових, бурунів в Европі. На наших очах росте і могутніє Міт про Великого Воїна, що народився під заграви вогнів революції 1917—18 рр., а велике його ймення стало символом нової героїчної концепції життя, що не була лише тонами музики майбутнього, але сталася новим тілом. Про велике життя заговорять майбутні поети, а постать Воїна полонить творчу силу мистців. На тому не замикається роля Великого Воїна. Він почав свій Великий Похід в памяті довгих поколінь, для яких Його ймення і символом, і гаслом у найдальших поривах, і натхненням. Він прозирає і прозиратиме зі щораз то нових горіючих очей і являючись у щораз дальших подвигах майбутнього. У змаганях цілих століть явиться Його величній маєстат.

Могила Великого Лицаря - Воїна стала яскравим свідоцтвом, що вже на наших очах відбувається і рішиться вирішна стадія великої борні сил. Могила Великого Воїна говорить до нас своєю страшною і незглибною мовою, що з неї несеться новий для нації Заповіт.

Перші італійські воєнні акції

Рим, 13. 6. Перше звідомлення італійської команди з вівтірка, 12. ц. м. таке: Головна кватира армії повідомляє: Дня 10. червня о півночі приказано італійській армії почати війну на суші, морі та у повітрі. Летунство двічі збомбардувало військові обєкти на Мальті. Відбулись розвідчі лети над територією ворога. Відбито спробу налету англійських літаків. Два ворожі літаки зістрілено.

До пристані Аліканте примушено причалити французький корабель »Генерал Ляcарреp«. На кораблі було 700 муринів, яких інтерновано.

Англійські літаки над Женевою

У ночі з вівтірка на середу кружляли англійські літаки над Швайцарією і при тому скинули багато бомб, з того 6 на Женеву. Факт цей викликав обурення у Женеві, бо ж відомо, що Швайцарія зберегла невтральність у сучасній війні.

Уряд дав підмоги тим, що потерпіли від англійських бомб, а крім того вислано протестаційну ноту проти бомбардування невтральної держави.

Водночас уряд Швайцарії вислав протест і до Франції, бо французькі літаки бомбардували околицю Боденського озера.

Становище Еспанії супроти війни

РІШЕННЯ ЕСПАНСЬКОГО УРЯДУ.

= Мадрид. Еспанський уряд проголосив декрет такого змісту: В обличі війни на Середземному Морі з уваги на приступлення Італії до війни проти Англії та Франції, еспанський уряд рішив не приймати участи в тому конфлікті.

Ґенераліссімус Франко.

Мадрид, 13. 6. Вся еспанська преса широко розписується про війну у Франції та виступ Італії. Факт, що німецька армія віддалена ледви 20 км. від Парижа викликав в Еспанії величезне враження. Офіційні еспанські кола заявляють, що Еспанія не приймає покищо участи у війні. Її симпатії беззастережно по боці Італії та Німеччини. Це природне, бо ж Еспанія теж зацікавлена у перебудові Европи на новий лад, за що боряться Німеччина та Італія. Один мільйон убитих еспанців у домашній війні з червоною комуною — це початок тієї перебудови старого ладу в Европі. — Еспанія не забуде про те, що еспанський націоналіст гинув від зброї, що її роблено у французькій фабриці.

Акція проти Бізерти — Наступ на Тульон

Рим, 14. 6. Головна кватира італійської армії повідомляє, що летунство продовжало бомбардування ворожих обектів. Зокрема слід підкреслити акцію проти Бізерти та нічний налет на Тульон. У Бізерті счинилася велика пожежа внаслідок бомбардування, знищено ворожі літаки. Італійське летунство вернулося в цілості на свої позиції.

На Середземному Морі сторпедували італійські підводні судна ворожий кружляк і бензиновий повз 10.000 тон містоти.

Поблизу кордону Церенаїки відбили італійці протинаступ англійців у повітрі, на морі і на суші. Італійці мають невеликі втрати. Один міноносець затоплено.

В італійській східній Африці дійшло до сутички з ворожими літаками. Згинуло 12 італійців і 6 літаків.

Ворожі, мабуть англійські літаки кружляли над містами в горішній Італії та скинули бомби. Шкоди малі.

Німецько--турецький торговельний договір

Туреччина невтральною. Англія не може бути доставцем Туреччини.

= Анкара, 14. 5. — У четвер 13. ц. м. підписано в Анкарі німецько - турецький торговельний договір. У політичних кругах цей довогір викликав зрозуміле враження, бо ж він має велике політичне значіння. Зокрема Англія тратить тепер дуже багато, бо ж не може вести товарообміну з Туреччиною. Одночасно турецька рада мін. у звязку з підписанням німецько-турецького договору рішила, що Туреччина буде невтральною у війні, що йде на заході. Лише на випадок наступу на будь яку часть Туреччини, — буде примушена оборонятися. Це рішення турецького уряду заскочило англійських і французьких дипльоматів, які намагалися втягнути Туреччину до війни з Італією і Німеччиною. Треба надіятися, що небаром дійде до ближчого порозуміння Італії з Туреччиною у справі плавби кораблів і торговлі. Турецька преса підкреслює, що Італія не має ніяких ворожих задумів супроти Туреччини, себто війни не будуть вести у східній частині Середземного Моря.

Москва під враженням війни на Заході

Воєнні події, що продовжуються на Заході викликують у Москві з кожним днем величезне враження. Вся московська преса присвячує тим подіям багато місця. Зокрема приступлення Італії до війни та факт, що самий Мусоліні командує воєнними операціями на фронті, примусили Москву уважно слідкувати за ходом війни на Середземному Морі.

Військовий співробітник »Правди« ґен. Іванов признає, що перший етап битви, яка почалася 5. червня над Соммою, уже закінчений перемогою Німеччини. Французи відступають на цілому фронті. Приступлення Італії до війни позбавило Францію спромоги перевести хоч би частину своєї армії з Африки. Вкінці ґен. Іванов признає, що Франції грозить велика небезпека.

—o—

ДОБРІ ВЗАЄМИНИ МІЖ РИМОМ І БІЛГОРОДОМ.

= Білгород. 14. 6. Югославянська преса приняла вістку приступлення Італії до війни зовсім спокійно. Загально преса висловлює переконання, що між Італією і Югославією пануватимуть і на майбутнє добрі взаємини. Це зрештою лежить в інтересі Югославії, щоб на Балкані зберегти мир. Вкінці Югославія вірить, що Німеччина, Італія і Совіти бажають зберегти мир на полудневому сході Европи.

—o—

НЕОФІТ КИБАЛЮК.

Під диктатом Юзевського та Костека-Бернацького

III*)

Луцький Церковний Зїзд, не дивлячись на свою численність і на рішучість постанов, нічого не змінив у Православній Церкві ні загалом у б. Польщі, ні зокрема на Волині. Одначе булоб помилкою твердити, що він проминув без ніяких позитивних наслідків. Представники українських православних парохій мали можливість зїхатись, обмінятись думками, сконстатувати, що московська самоуправа, підтримана польськими чинниками, осягнула свою кульмінаційну точку та переконались, що єдиний вихід з положення, це — внутрішня консолідація, твердість і безкомпромісовість, які хоч і не дадуть нічого конкретного сьогодні, але це можна буде осягнути в майбутности. Пізніше виявилось, що при всій своїй рішучости не здавати позицій, московська єрархія відчула, що задалеко зайшла, а прірва, яка розділила її й вірних, була надто глибока. Шукаючи способів злагіднення гостроти конфлікту митрополит впав на думку перекинути через прірву містка, виконуючи одне з основних домагань Луцького Зїзду — скликати Собор Православної Церкви в Польщі. Варшавська Митрополія виробила й розіслала виборчу ординацію, уложену з виразною тенденцією забезпечити собі вплив на розвиток подій різного роду виборчою казуїстикою й вибори почались. Відбулись вони у двох інстанціях — деканатській і повітовій та дали повну перемогу українцям. Побачивши, що ці останні можуть дійти до рішального голосу, справою Собору занялася польська влада забороняючи дальші вибори та перебираючи провід у свої руки. Почалось дуже гучно очевидно тому, щоб потім поступенно стихати й не вирішивши питання, остаточно його заплутати. Для 30. травня 1930 р. президент Мосціцький вислав до митрополита, як голови Православної Церкви в Польщі листа, в якому, навязуючи до Собору Православної Церкви в Пінську (15. червня 1791 р.) підкреслив, що надійшов час, щоб здійснити домагання православних і згідно зі св. канонами скликати перший у відродженій Польщі Православний Собор. „В троскє о добро вшисткіх православних обивателі Ржечипосполітей" президент вказав на потребу попереднього скликання Передвиборчого Зібрання з духовних і світських осіб зазначаючи щодо останніх, що це мусять бути особи »святле й боґобойне«, та що скликання обох тіл може відбутись у тісному порозумінні з представниками уряду. Почалась праця різних комісій, до них явились, річ ясна, »сьвятле« москалі, а також »боґобойне« Юзевські, як специ від запропащення українських справ та »в скупєню і тросце« майже протягом десяти літ думали, як би справу повести так, щоби Собору не скликувати. Осягнути це було не важко приймаючи під увагу, що між московською єрархією в Польщі та польською стороною ніколи не бракувало взаємного зрозуміння, зокрема, якщо треба було поборювати українців.

На українських землях б. Польщі протягом першого десятиліття, відбувався з великими перешкодами з боку поляків рух уніфікації українського життя в ділянках культурно-освітній, економічній, політичній, політичній і ін. Природнім центром того життя був Львів. Досягнення згаданого руху, якщо взяти під увагу всі перешкоди, були значні. Повітові »Просвіти«, що були самостійними орґанізаціями, не звязаними й не скоординованими в своїй праці, оминаючи формально-правні перешкоди, зєднались з Матірним Т-вом »Просвіта« у Львові приступаючи в її члени (як правні особи); українські кооперативи, що росли на північно-західніх українських землях, зокрема на Волині, як гриби після дощу, вступаючи до Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові обеднувались зі славною галицькою кооперацією, відомою далеко поза межами Польщі; промислові й торговельні підприємства (»Маслосоюз«, книгарня Н. Т. Ш., »Народня Торговля« і ін.) і політичні орґанізації поширились з Галичини на решту українських земель.

Матірне Т-во »Просвіта« у Львові вложило грубі тисячі в бібліотеки, які на Волині виконували свою культурну місію; Ревізійний Союз відкрив у Луцьку Інспекторат для кермування кооперативним життям; в багатьох містах появились повітові комітети політичних партій, українське життя централізувалось і набирало органічних форм. З точки погляду »приятеля українців« воєводи Юзевського були це дуже небезпечні рухи для польської державности. При великих просторах українських земель, що входили у склад Польщі, єдиним виходом з того стану — на думку воєводи Юзевського — було »дівіде ет імпера« і тому його орган »Волинь« ставився до українців з Галичини як до окремої нації »русинів«, до українців з Полісся ставився як до »мґлавіци етноґрафічней«, холмщан уважав православними поляками і лише волиняків уважав українцями, але за таких, яким вільно вдягнутись у широкі штани й вишивані сорочки, щоби зустрінути президента Річпосполитої, вільно урядити академію в честь воєводи Киселя й вихвалювати його за приязнь до поляків, вільно співати »Де згода в семействі« та лаяти галичан, вільно займатись патріотично-польською декламацією, але яким не вільно нічого домагатися, щоб заспокоїти свої основні національні вимоги. Воєвода Юзевський, скориставши зі своїх знайомств з часу, коли мав теку українського віцеміністра, та з безправного еміґрантського положення деяких осіб, змонтував »волинське парляментарне представництво«, поставивши на його чолі відомого Петю Певного. Йому була доручена передусім реставрація сокальського кордону. До помочі стала польська адміністрація, яка позамикала »Просвіти«, зліквідувала кооперативи, запакувала до вязниць і повисилала політичних діячів та унеможливлювала всякі взаємини зі Львовом. В часі того шалу польської адміністрації П. Певний в »Українській Ниві« давав теоретично-ідеольоґічну підбудову нового »українського« руху, спертого на польсько-українському утраквізмі та завзято цькував проти галичан і намагався всякою ціною розбити українську єдність, обіцюючи волинському населенню »благоденственное і мирное життіє«, та різні інші грушки на вербі.

Новою »українською волинською репрезентацією« Юзевський совісно заопікувався і то так далеко, що особисто привозив їх на деякі засідання сойму. Пізніше виявилось, що не всі з членів цієї »репрезентації« вдовольняються ролею »Певних«, що полягала в послушному й виключному виконанні директив Юзевського, а діяльність Певного стала на соймовому терені темою влучних дотепів. Деякі з членів цієї »репрезентації« відчули обовязок у тих надто вузеньких рямцях, що їм накинули згори, хоч для людського ока щось робити. Одначе спроби не вдалися. Ні у шкільництві, ні в адміністрації, ні в інших ділянках їхня праця нічого не осягнула. Єдино, де дозволено було зробити трохи руху, мабуть по засаді — »шумім, братец, шумім«, це були церковні справи. У відношенні до православної московської єрархії в Польщі »репрезентація« пішла по лінії речевої критики. Така метода була, розуміється, горохом об стіну. Тоді »санаційно« українські посли почали дорікати рішальним чинникам — требаж, мовляв, у білянсі праці виказатись перед »виборцями« якимись здобутками. На ці наївні нарікання Юзевський виєднав відокремлення волинської єпархії від митрополита й призначення волинським архиєпископом Олексія Громадського, холмщанина по походженню і »малороса« по переконанні, який на Волинському Єпархіяльному Зїзді в 1935 р. солідарно з уповноваженим РНО (Русское Національное Обєдинєніє) п. Первенцевим боронив російських шкіл потрібних ніби »для русскаго волинскаго населенія«, а в інавґураційній статті українського церковно-народнього часопису »Шлях« на двох сторінках говорив про український народ, про українського поета Шевченка та про українські церковні справи, не вживши ні разу слова »український«. Була це тактика зовсім згідна з засадами Юзевського й різнилась лише тим, що останній уважав волинських українців етноґрафічною відміною польського народу та возив їх у вишиваних сорочках показувати Варшаві, а арх. Олексій уважав їх очевидно відміною російського народу.

На згаданому Єпархіяльному Зїзді посли Певний і Бура домагались зменшення грошей в бюджеті на вдержання св. Синоду, мотивуючи домагання тим, що останній »не рахується з фактичними можливостями церковно - єпархіяльного життя« та з голосом народу і то тоді, коли це життя »змагає до соборного устрою«. Одначе голос Певного не був для митрополита важний більш, ніж свого часу голос д-ра Річинського. Навпаки, моральна вартість останнього була багато більша, бо він мав за собою маси: Пета ж Певний — лише сумнівну підтримку Юзевського. Варто згадати ще один момент на тому зїзді. Коли українська ґрупа відмовила дати 10.000 зол. на ремонт Почаївської Лаври з причини виділення митрополитом Лаври з волинської єпархії й підпорядкування безпосередньо собі та з огляду на особу намісника Лаври архімандрита Пантелеймона, який вороже відносився до українців, зокрема й до арх. Олексія, цей останній взяв в оборону арх. Пантелеймона та кепкуючи собі з українців заявив, що Пантелеймон (завзятий галицький москвофіл) ще колись буде українцем (очевидно таким, як і арх. Олексій). Такого архиєпископа — »українця« — вибороли для української Волині »санаційно«-українські посли разом зі своїм опікуном воєводою Юзевським.

Одначе обєктивність вимагає признати, що митрополит таки висвятив одного українця в єпископи. Був ним єпископ Полікарп луцький, волинський вікарій. Та з одного боку в самому виборі кандидата в єпископи не обійшлось без певної тенденції митрополита, а з другого церковно-адміністративна компетенція цього єпископа обмежувалась тільки до... переміщення дяків.

Так у Церкві, де було 70% українців, митрополит, представник московської єрархії, на спілку з польськими політичними чинниками зіпхнули національно-українське питання спершу тільки до одної Волині, а пізніше до одного тільки українського вікаріяту, позбавленого якого будь значіння і впливу на хід подій у Православній Церкві в Польщі.

Все ж таки, чого не можна було зробити формально-правною дорогою, це робила українська стихія і сцементоване національною ідеєю українське громадянство. Релігійно-церковне життя Волині

*) Гл. »Краківські Вісті« чч. 37 і 46.

щораз більше насякало національно-українським змістом, щораз частіші й поважніші були конфлікти між українським селом і москвофільською частиною духовенства так, що останне або мусіло підпорядковуватись загально - національному духові або дезертирувати поза межі Волині. Москвофільські дезертири звичайно знаходили захист або під крилом митрополита, або у військовому духовенстві. Тому сьогодні по цей бік Буга опинилось стільки Сайковичів, Дуциків та їм подібних. На Поліссі були виеліміновані всякі українські впливи й епископ Олександер Іноземцев робив своє діло згідно з »тутейшою« політикою Костека-Бернацького, час від часу уділюючи інтервю польським кореспондентам, як це бувало в часі Поліських Торгів, в яких запевнював, що на Поліссі живе польський нарід, який бажає рідної польської культури, щасливий єдністю з Польщею і вірний засадам польської державности. Православному архиепископові радо вірили, збирали на »полеске косцюлкі«, інколи посилали олівці й зшитки для поліських шкіл, поліські діти під диктат патріотичних управительок писали листи до »своїх браці на Заолзю«, що їх негайно передруковував краківський »Кур'єрок«. В тих листах діти казали, що вони покищо православні, бо на Поліссі теж колись винародовлювали, але що чуються щасливими під крилом своєї »Мацержи«. Ці інтервю й листи поляки з захопленням читали та їм вірили, бо... були наївні й разом з російським поетом могли сказати:

»Тьми нізкіх істін нам дороже
Нас возвишающій обман...«

Так під кермою Костека - Бернацького ідилічною методою відбувалося винародовлювання на Поліссі, а православний архиепископ радів і приплескував, бо що його, московського сибіряка, обходили національно - політичні потреби українців у Поліссі?

Дещо інакше було на Холмщині, але їй слід присвятити окрему сторінку.

*

ВИЯСНЕННЯ. В другій статті п. н. »У терновому вінці« була згадка про свящ. Шіманова, який особисто зголосився до автора статті та вияснив, що дійсно його перше прізвище було Семенюк (Симонюк). Далі заявив, що не складав прохання на »височайше« імя, але в Петербурзі назвали його »Шімонов«, а архиепископ Євлогій волинський, доглянув у цьому прізвище щось трохи жидівське й дорадив йому назватись »Шіманов«. Що ж до продажі церковних земель то о. Шіманов заявив, що він на тих трансакціях не тільки не заробив, але навіть стратив. У посла Певного, колишнього редактора »Української Ниви« (в Луцьку), як оповідав авторові о. Шіманов, було призбирано дуже багато матеріялів щодо його особи, але після розмови з ним п. Певний прирік, що ніколи нічого більш про нього друкувати не буде. Крім того Редакція дістала два листи від дружини о. мітрата Михайла Борецького з Ліцманштату і від Українського Допомогового Комітету з Ліцманштату. П-і О. Борецька заперечує, щоб її чоловік о. М. Борецький був »спецом у ділянці безконтрольних комбінацій з церковними землями«, підкреслюючи, що вияснення в цій справі може дати церковна влада. Що ж торкається другого закиду, мовляв о. М. Борецький є »галицьким москвофілом« — то його п-і О. Борецька рішуче заперечує і підкреслює, що її чоловік був та є українцем. На Волині знали парохіяни о. М. Борецького як українця і при його допомові заложили чит. »Просвіти«. За це переслідували о. М. Борецького поляки і з початком війни арештували його та вивезли до Берези Картуської. В листі від У. Д. Комітету з Ліцманштату читаємо: 1) о. мітрат М. Борецький, приїхавши в 1935 р. до Ліцманштату, відразу заявив себе українцем і ставився прихильно ввесь час до національно-релігійних потреб української еміграції в Ліцманштаті; 2) дня 1. вересня 1939 р. поляки арештували о. М. Борецького та вивезли до Берези Картуської; 3) по заснуванні Українського Допомогового Комітету в Ліцманштаті зголосився негайно як член Комітету та поставився зі зрозумінням до української громади в Ліцманштаті.

Капітуляція другої французької армії

5 ФРАНЦУСЬКИХ Й ОДИН АНГЛІЙСЬКИЙ ГЕНЕРАЛ В НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ. УСПІХИ НІМЕЦЬКОГО ЛЕТУНСТВА.

Головна кватира вожда, 12. 6.

Начальна команда німецької армії повідомляє, що: Французські та англійські війська замкнені у Ст. Валері пробували продістатися на море. Одначе це їм ніяк не вдавалося і вони врешті СКАПІТУЛЮВАЛИ. У полон попало 5 французьких і один англійський ґенерал. Число полонених вояків виносить 26.000 осіб, а крім того німці добули багато зброї та военного приладдя.

Дальше начальна команда німецької армії повідомляє, що полоса Вейгана на південь від Сомми ціла в німецьких руках. Відступаючі ворожі частини геть розбиті. Руан уже від двох днів у німецьких руках. Німецькі війська перейшли вже в багатьох місцях ріку Секвану, значить уже недалечко Парижа. Також між Великим Каналом і рікою Маас приневолено французів до відступу.

Французькі літаки скинули 12. ц. м. бомби на німецьку територію. Протилетунські гармати зістрілили 4 ворожі літаки. Загальні втрати ворогів у дні 12. 6. такі: 59 літаків зістрілено, багато военного приладдя захоплено у полон.

—o—

Німецькі війська в нестримному поході

Вісті, що наспіли з французького фронту звучать: **„Німецькі війська 20 км. від Парижа! Твердиня Раймс у німецьких руках! Руан теж захопили німці. Над Компієн повіває німецький военний прапор. Всі спроби французького протинаступу відбито з великими втратами ворога".**

Ось самі сухі факти комунікату. **Автім німецькі війська 20 км. від Парижа.** Можливо, що поки ці вісті дійдуть до наших читачів столиця Франції буде вже в руках німецької армії. Велика битва, що зараз почалася у Франції, ведеться уже за добуття Парижа. Німецьке летунство дощенту переслідує ворожі військові частини. Всі получення Парижа з Гавром перервані. Мешканці столиці тривожно проводять години за годинами. Всі переконані, що це вже остання дія Франції. Без значіння уже сьогодні лінія Мажіно, прорвано оборонну лінію Вейґана, армія відступає, Англія не дає допомоги, ось трагедія недавно ще могутньої держави.

—o—

Ю. ТАРНОВИЧ.

Культ поляглих

У всіх культурних народів зберігся з давен давна гарний і похвальний звичай помянути та вшановувати усіх тих, що віддали найбільший свій скарб — життя в обороні своєї Батьківщини.

Вільні народи будують своїм Героям величаві памятники, поети оспівують їх геройство та посвяту найвищому Ідеалові, яким саме є Вільна Нація. Народні співці складають думи, величаючи память синів, що великою відвагою, самопожертвою та геройськими чинами вславилися на полі хвали.

Наш нарід, що його земля не двічі уже просякала кровю його Найкращих Синів, також щороку вшановує память Своїх Борців.

У нашій памяті заховані геройські чини нашого народу, що після розпалу Австрії, блиснув своїм мечем, щоб і собі в своїх горах установити своє рідне право та вільне життя.

Славні чини наших Братів - ґаздів у Команецькій Окрузі, що довго протиставилися збройній орді, яка хотіла заволодіти в нашому Бескиді, в пропамятному 1918 році... Неодна мати-вдовиця оплакує ще свого сина й мужа, що згинув геройською смертю від ляцьких куль, ген — де Команецькі верхи замаяні пахучими сторчиками, і там, де Вислік наш вдягається в намисто своєї лісової княгині, розсипуючи щедрою жменькою свої перлини на лемкових плаях.

Адже це наші Термопілі! — Сонце тоді кинуло повними пригорщами свої золоті чічки на верхівя душатинських смерік, як зіскакували ляхи з тягарових ваґонів, а другі в Щавнім, селі. Було їх неменше вісім сотень, усі з крісами, скорострілами та боєвим лаштунком. А наших ґаздів-вояків не було й одна повна сотня. Але з нами був о. Панько Шпилька й Андрій Кір.

Ніколи не були би ляхи здобули лупківського просмику! Шкода кожного слова! Але славетна Франція прислала ляцьку збиранину з рівних таборів полонених, добре їх озброїла, накормила та приоділа — цих галерців, щоб воювали з нашим народом у Галичині. Коли ж бо не знав лях ніколи та не буде відати чесної війни.

Смерть за смерть! Вояк з вояком! Бо так тільки всі культурні держави воюють і воювати будуть, що військо бореться з ворожим військом. А ніколи військо з безборонним населенням та ще й невченим вояцького ремесла. — Але лях буде й малу дитину в колисці пороти баґнетом, як ця дитина неляцька!

Те саме вчинили ляхи з **Романом Микелитою,** сином священика з **Сянічка,** що попався у ляцький полон під Хировом і ляхи його замордували. По довгих і важких заходах змогли батьки Покійного Героя, що просто зі шкільної лавки на своїх молодечих крилах полетів там, де його серце кликало, перевезти й похоронити Тлінні Останки на рідному кладовищі.

Сянічок — це наше село, недалечко від Сянока й там на кладовищі лежать Тлінні Останки Того, що гаряче Своє серце Батьківщині жертвував.

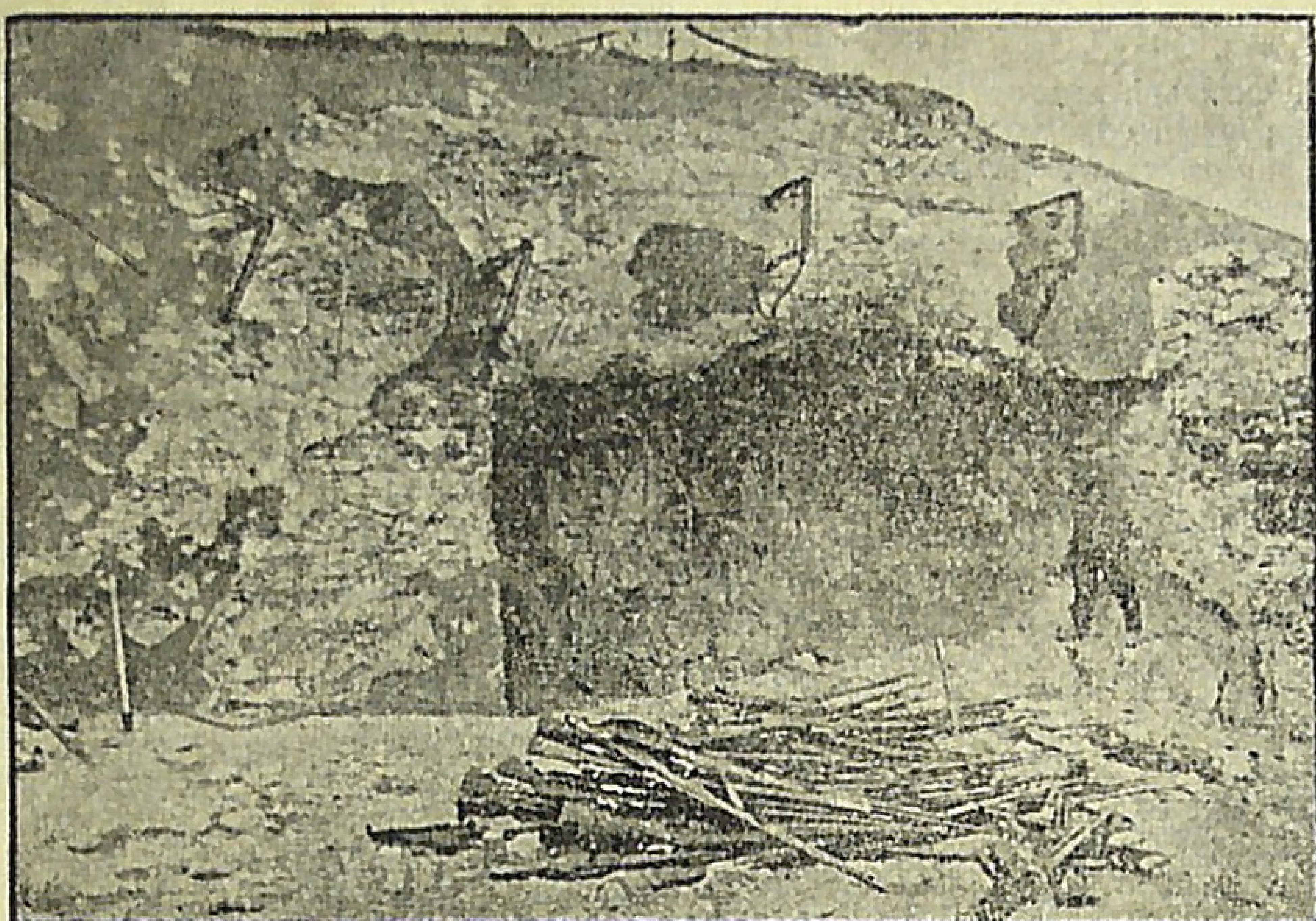
Піде з усіх сторін до Сянічки наш народ, поклін від зеленого Бескиду передати Свому Синові. І діточки малі, дівчатка квітки принесуть, щоб Рідному Братові весело й щасно спалося. Зеленим вінком замаять нагробник, щоб слава росла, ніколи не пропала.

Або Ти, Друже Любий, Олексо, що не послухав ані старенького Свого батька та нічною порою втік і перебрив Срібнолентий, щоб у братні ряди станути, бо до нас до Сянока добігли вістки, що меншають від куль, голоду й тифу наші стрілецькі ряди. **Ти, Олексо Лукасевичу,** запрагнув Золотоверхому привітання принести... — Чи тямиш, Друже мій, наші мрії, що ми їх укладали над Срібнолентого бродом? — Вільний наш Золотоверхий!

У селі Селиськах, біля Динова вмурована на вічну памятку в церкві мармурова таблиця та золотом виковано: »Лев Іван Савойка, уч. VII. ґімн. кляси, ур. в Селиськах дня 1. IV. 1901. Р. поляг як десятник УГА геройською смертю...

. . . . »Спіть, хлопці, спіть«...

Мав я ще одного Друга, з яким я сприятелився ще в найнижчих школах. Азбуку ми разом навчалися. **Горський Івась з Доброї.** Його ляхи розстріляли на очах батьків, як знеможений, обідраний в гарячці по тифі й Чотирокутнику Смерти, тіню прийшов, щоб на грудях Своєї ...тери спочати...



Здобуте німцями забороло французьких твердинь.

Музулмани проти Анґлії

Рим, 13. 6. Вістка про виповідження війни Італією Анґлії та Франції викликала в кольоніях велике враження. Весь музулманський світ, тобто магомедане висловлюють симпатії для Італії. Вони навіть готові станути до зброї проти Анґлії та Франції. В Аддіс-Абебі населення з одушевленням заявляє готовість боротися проти ворогів Італії. Річ у тому, що Італія веде зовсім іншу політику в кольоніях, як Анґлія.

Факт приступлення Італії до війни відчула Анґлія дійམаюче, бо ж тепер усі її комунікаційні получення зі своїми кольоніями перервані. Навіть поштовий звязок Анґлії з Мальтою, Єгиптом, Австралією, Новою Зеляндією, Суданом і Східною Африкою перерваний. Тепер теж виявилося наглядно, що імперіяльна сила Анґлії, тобто її панування над кольоніями сперте було на крихких основах.

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР У РИМІ ІТАЛІЙСЬКИЙ У МОСКВІ.

Рим. Італійський амбасадор при совітському уряді — Россо виїхав 11. ц. м. з Риму до Москви. Водночас із Москви прибув до Риму совітський амбасадор Ґорелкін. Обидва амбасадори почали виконувати свої обовязки.

— Мамо, Ви не плачте, бо Ваш Син не вмер! Він на завсіди залишився між нами.

— А Ти, Сестричко Івася, Катрусю, вишивай пишний рушник, бо ще прийдуть наші Стрільчики, яким Івась сонце хотів перше, ясне на шляху покласти... Воно світить!

Бо ще й в Дубрівці Княжій під Сяноком жив **чесний газда Роман.** Але ляхи, як перед німецькою силою тікали, виволікли цього мученика з хати й так жахливо змасакрували, що рідні діти не могли пізнати свого Коханого Батька.

Я Покійного Мученика не знав особисто, але Його Доня працювала в філії »Просвіти« у Сяноці. Вона не заломилася, але в десятеро піклується нашими діточками, молодим квітом. І чекає... Я вогники в її очах бачу.

А скільки ще Таких, що буйні свої голови поклали на жертівнику Батьківщини...

Хуст. І золоте сонце.

! . . . . . . ! . . . . !

Маємо щороку Зелені Свята. Нове життя. Кращі надії.

Маємо наших Героїв.

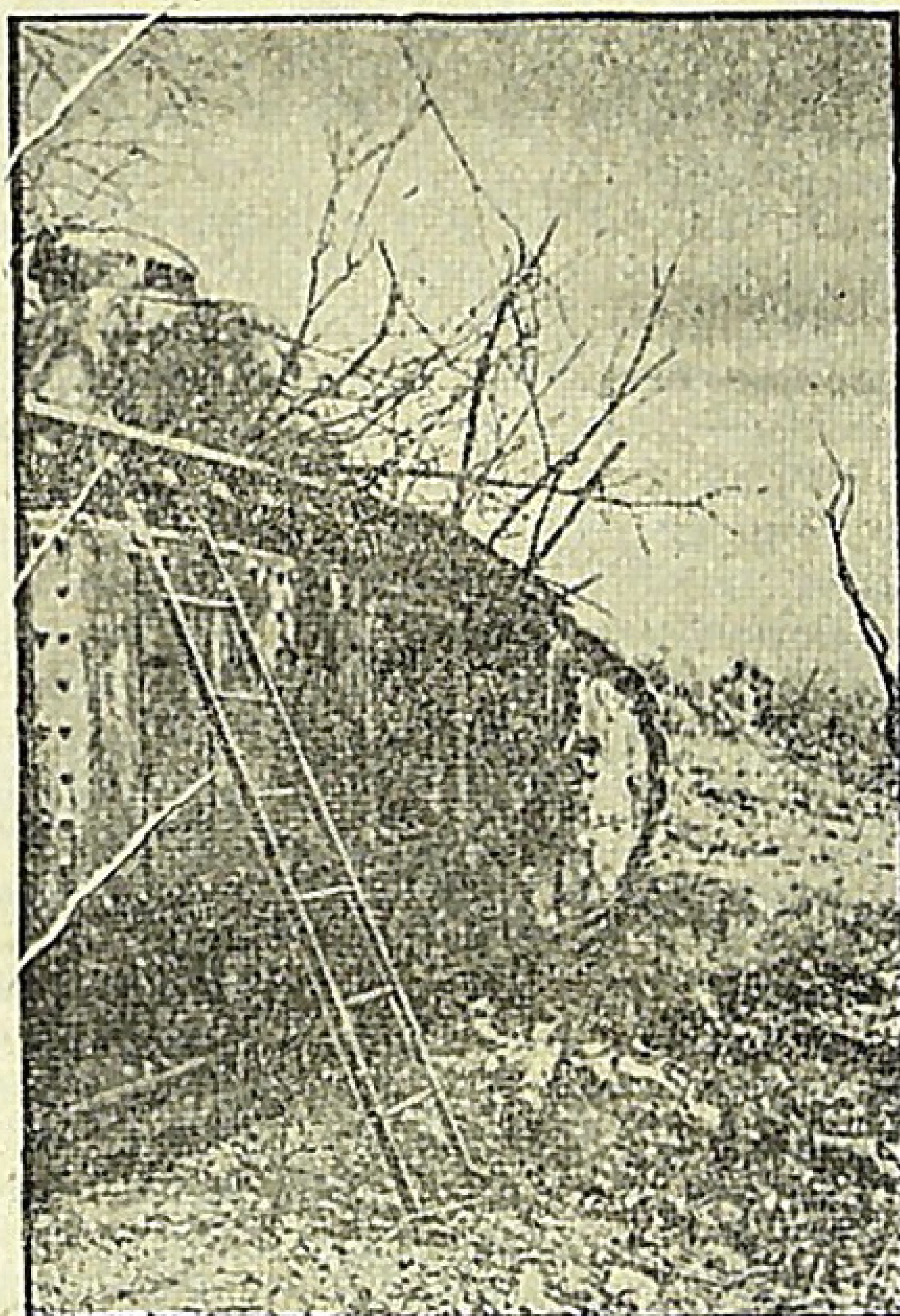
Ми славні багачі.

Христові наділи терновий вінок на Його Святу Голову.

Наш нарід досвідчає Господь. І величні дні нам готовить.

Помянімо всіх наших Батьків і Братів, що вдостоїлися в Господа такої великої ласки лицарською смертю вмирати для цих великих Днів. І позавидуймо Їм!

Краків, 15. червня 1940.



Продірявлений німецьким стрільном французький повз.

Америка зброїться

Вашінґтон, 13. 6. Американський сенат ухвалив два закони про збільшення американської фльоти на 11 відсотків тон і про будову 22 нових военних кораблів. — Крім того рішено скріпити летунські сили. Видатки на оборону Америки збільшено о міліярд і 700 міліонів долярів. Всі нові закони про збільшення видатків на збороєння зобумовлено необхідною підготовою Америки на всякий випадок.

Велика криза в Анґлії

Вплив і наслідки політично - мілітарних подій, зокрема замкнення для Анґлії скандинавських країв, Голяндії й Бельгії, помітні в анґлійському господарському житті швидше й в більшій мірі ніж цього можна було сподіватися. Недостача сировини в Анґлії має просто катастрофальне значіння не тільки для дальшого вдержання промислової продукції, але й для анґлійського експорту, відбивається на загальному анґлійському господарстві дуже дошкульно. Льондонська торговельна палата признається отверто, що тепер Анґлія мусить дуже поважно числитися з повним вичерпанням сировинних засобів, бо давніше їх можна було все доповняти довозом з закордону, а нині вже в багатьох випадках їх можна купити тільки за готівку, якщо вже взагалі можна купити. При цьому промисл, що працює для експорту, мусить ще числитися з тим, що рештки запасів сировин їм в кожній хвилині може сконфіскувати держава.

З якими труднощами внутрішнього характеру мусить тепер анґлійський експорт боротися виходить вже хоч би з того, що вже понад 30 промислових ґруп створили одне експортове обєднання, щоб спільними силами вдержати ще бодай малу спроможність експорту (відомо, що досі все всі промислові кола були проти такого обєднання). Тим намаганням бритійський уряд іде в той спосіб назустріч, що не зважаючи на потреби й настрої власного населення, обмежує щораз більше внутрішньокраеве запотребування в користь експорту. В порівнанні з минулим роком доставу фабрик для краевої дрібної продажі обмежено, наприклад при вовні й штучному шовку на 25%, а при полотнах аж на 75%. Подібні обмеження внутрішнього запотребування в користь експорту переводиться тепер і при інших родах товарів. Коротко, Анґлія ще бодай для здогадного вдержання нормального стану у свому господарстві, вже тепер як може так з одного кінця вриває а на другому штукує.

РЕОРҐАНІЗАЦІЯ СОВІТСЬКОЇ АРМІЇ.

Москва, 12. 6. Велику сензацію викликав факт реорґанізації совітської армії. Мім іншими уведено давніші старшинські ступні та відзнаки в сухопутній армії та у фльоті. »Правда« (московська) підкреслює, що крім пятьох совітських маршалів буде ще трох ґенералів армії, а саме: ґен. Шуков, Німечков і Шюляпов. Уведено теж ступні полковників і тощо, як за царських часів.

ПОЛІТИКА МАДЯРЩИНИ БЕЗ ЗМІН.

Вістка про виповідження війни Італією викликала на Мадярщині величезне враження. Урядово проголошено заяву, що Мадярщина вповні розуміє причини, які примусили Італію виповісти Анґлії та Франції війну. Політика Мадярщини не змінюється у відношенні до Німеччини та Італії.



Німецька піхота під Парижем.

Серед хуртовини

Це неймовірне, що в драматичних хвилинах нестримного походу переможної німецької армії на Париж несподівано найшлись під вогнем гармат і скорострілів... українці. Бо ж якраз у північно-східніх районах Франції від довгих літ проживають великими громадами наші земляки — заробітчани з Галичини й Волині та політичні еміґранти з Наддніпрянщини. Небаром по світовій війні, на підставі договорів з колишнім польським урядом Франція масово спроваджувала робітню силу з Польщі та експльоатувала її у своїй важкій металевій промисловости, в гірництві та в сільському господарстві. На 600—700 тисяч робітників у промислових районах північних та східніх департаментах Франції, що подали свою державну приналежність „polonais" можна сміло відрахувати 1/3 на українців, які щойно в останніх часах розпочали боротьбу за своє правдиве імя з французькою адміністрацією. По обчисленням недавно повсталої гр.-кат. парохії у Франції число вірних (себто українців) сягало до 150 тис. Хто проїздив північною Францією, експресом Брюсель—Париж, чи Ельзас—Льотаринґійською низиною з боку Штрасбурґа, чи переходив Воґези на люксембурзькому пограниччі біля міста Еш — бачив ніччу велитенські заграви і на їх тлі потужні димарі фабрик, риштування гут, ливарень, шахт... І напевно не думає той принагідний подорожній, що залізну руду з надр льотаринґійського ґрунту, чорне вугілля в околиці Ліллю добувають мозолисті руки українського робітника, що брили чавуну, сталі й заліза ллють у нічних шихтах чорнороби з Поділля і Покуття, зпід Луцька й Ярослава.

У промисловому куті під Льонґві, відомим містечком з часів великої війни, розкинено сірі робітничі острівці: Піонвіль, Нільванж, Оден ле Тіш, Гаґоданж, Омекур, Жеф... Це перша ґрупа більших осель українського робітництва у Франції, що находить працю в копальнях руди й у крице-чавунних ливарнях. Це »українська Макіївка« у Франції. Там у малих кварнях — »бістро« — можна чути що крок українську мову й бачити українську ґазету в руках кремезнавих, твердих людей. Тисячі українського робітництва мають тут свої читальні, аматорські, сокільські, пластові гуртки, орхестри, народні доми, побудовані жертвенною рукою земляків.

Другий більший осередок української еміґрації це північні департаменти Франції, околиці Рубе, Дуе, Ліллю, Валенсієнну, Лянсу, Сальомін, Аміену, Лефорету, Аррасу, Кольомбель і т. п. — себто саме ті околиці, в яких ішов недавній бій за доступ до Каналу й де німецькі панцирні дивізії та »штукас«, своїми глибинними атаками нищили анґльо-французькі відділи, замкнені в нещадному залізному перстені. Перед війною це були осередки вуглянної промисловости. В шахтах, глибоко під землею, важко гарували для французько-жидівського капіталу тисячі українців. Автор цих рядків не може відмовити собі приємности й згадуючи ці острівці українства, закинені на далеку чужину, підкреслити їх високу національну свідомість. Виїздили до північної Франції сливе найбідніші прошарки українського села. Польська асиміляційна небезпека ставала й тут перед ними у всю широчінь. Впливи французького лібералізму та інтернаціоналізму чатували на душу українського робітника. Але він подолав ці загрози й зберіг своє чисте, національне обличчя. В останні часи робітничі осередки українства у Франції були прегарно зорґанізовані, стояли на високому рівні свідомости, мали своє ясно вироблене політично-ідеольоґічне становище й перебували в тісному звязку з краєм. Вистане згадати хоч би той факт, що це робітництво уфундувало в Парижі власну друкарню і видавництво, давало можливість істнування кільком друкованим орґанам та громадсько - культурним установам. Жертвенність цього робітництва на різні краєві цілі, з окрема на розбудову карпато - українського національного життя дорівнювала, а то й переступала ступінь жертвенности земляків за океаном.

Сливе 2/3 усього українського еміґраційного масиву вже осіло надовше біля своїх варстатів праці. Протягом 15 літ українські осередки розрослись і піклувались запопадливо біля забезпечення майбутнього для доростаючого покоління, яке під оглядом культурно - національним і матеріяльним мало бути вже кращим і щасливішим від попереднього, від поколінь тих перших українських поселенців по той бік Райну, що прийшли за хлібом, вигнані з батьківщини хижацьким польським окупантом.

Переділене кордоном, належить до того самого типу українських осередків на чужині робітництво й у Бельгії. Воно осіло довкруги гірничих центрів Серенґу, Шарлеруа, Ліежу й т. п. та начислює багато виходців із Карп. України й Буковини.

Таким чином, від голяндсько-бельгійського кордону аж далеко на південь до Штрасбурґу й здовж Сомми до сірих хвиль Каналу, (себто якраз на полі боїв, що йшли у травні та йдуть у червні 1940 р.), розсілись численні українські оселі. Якась примха історії кинула тисячі наших земляків якраз у ті терени Фляндрії, Артуа, Пікардії й Льотаринґії, де сливе триста літ тому здобував собі слави меч українського лицаря. Адже це у 1646 році Богдан Хмельницький, тоді ще невідомий нікому козацький сотник, привів 2.400 мужви на війну проти Еспанії під Дюнкірхен — під це саме місто, якого назву зустрічаємо нині так часто в комунікатах з фронту. І по фармах Іль де Франсу, де працюють наші еміґранти, нема нині ніодної українки, яка б з гордістю не говорила про те, що в тутешньому санліському соборі похована Ганна Ярославна, королева Франції. Такі бо дивні путі, якими Бог веде народи.

Взагалі ж українська еміґрація у Франції, головно завдяки здоровому пневі її робітничих мас, вірних зову крови й ґрунту, вписалась гідно в історію українського відродження останнього 20-ліття. Побажати б лише, щоб воєнна хуртовина заощадила життя й майно десятків тисяч українців, що з примхи долі попали у смугу воєнних дій. **Ю. К.**

СОВІТСЬКО-ЯПОНСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

Отаку вістку приніс »Тасс«, тобто совітська аґенція. Річ у тому, що недавно покінчилися розмови Молотова з японським послом Тоґо, яка торкалася спірного питання на прикордонному терені зовнішньої Монголії і Манджуко. Відомо, що минулими роками там велися часті бої, а тепер осягнено порозуміння. Комунікат повідомляє, що усунено перепону, що лежала на шляху до порозуміння між Манджуко і Монголією, а властиво між Совітами і Японією.

Проф. д-р Мирон Кордуба.

Болеслав - Юрій II.

Останній самостійний володар Галицько-Волинської держави.

З нагоди 600-ліття його смерти.

СМЕРТЬ ЮРІЄВИЧІВ.

З початком 1323 р. зійшли з цього світу оба брата Юрієвичі, Андрій князь волинський і Лев II. князь галицький, правнуки короля Данила, потомка славного Романа Мстиславича. Чи полягли одночасно в якім бою, чи повмирали швидко один за одним на яку пошестну недугу, — не знаємо. Про їхню смерть довідуємося з листа Володислава Локтика до папи Івана XXII, писаного 21. травня 1323 р., в якому польський король зазначує, що вони оба були для Польщі „безпосереднім" непоборним щитом проти жорстокого татарського племени"[1]), та висловлює острах, що тепер татари, користуючися замішанням у Галицько-Волинській державі, можуть легко її загарбати під своє володіння та стати безпосередніми сусідами Польщі.

КАНДИДАТИ НА ПРЕСТІЛ.

Андрій і Лев II. були останніми мужеськими потомками владного в Галицько-Волинській державі княжого роду Романовичів. Проте по опорожненій український престіл стали простягати руки чужі князі, перш за все ті, що могли покликатися на посвояченя з родом Романовичів. Таких кандидатів було трьох: 1) **Болеслав**, найстарший син мазовецького князя Тройдена та Марії, доньки Юрія Львовича, себто сестрінок померлих Юрієвичів; 2) **Володислав**, найстарший син куявського (добжинського) князя Земовита, молодшого брата польського короля Володислава Локтика, та Анастазії, сестри Юрія I, 3) **Любарт Гедиминович**, муж невідомого імени доньки Андрія, останнього волинського князя[2]). До гострішого суперництва прийшло між Болеславом та Володиславом. За почином Болеславового стрия, плоцького князя Ванька, литовська ватага напала у вересні 1323 р. на землю Добринську і люто її поруйнувала; в цей спосіб очевидно, хотів Ванько ослабити суперника свого братанича та цьому останому промостити дорогу до володимирського престола. — Третій кандидат, литовський княжич Любарт, не виявив живішої діяльности, щоби здобути спадщину по тестеві. Він сам, як показали пізніші події, не визначався надто великою енерґією, а його батько, вел. кн. Гедимин, був саме тоді занятий завзятою боротьбою з Ливонським лицарським орденом та розпочав велику дипльоматичну акцію з метою, спонукати римського папу до натиску на Німецький орден, щоби припинити свої безнастанні набіги на Литву. Крім цього великий князь литовський не хотів через підпирання кандидатури Любарта на володимирський престіл відштовхувати від себе мазовецьких князів, через землі яких ішов одинокий свобідний шлях, що вязував Литву зі середущою Европою.

Може видатися дивним, що ніхто з українських князів інших галузей Рюриковичів не старався про придбання собі багатої та просторої Галицько - Волинської держави, бо ж на давній Руси всі княжі наділи вважалися спільним добром цілого Рурикового роду, якого поодинокі члени по старшині чергувалися зі собою на престолах. Одначе вже в XII ст. почали деякі наділи виломлюватися зпід права старшинства і заводити у себе право дідичности. Зокрема в Галицькій державі право дідичности здобуло собі від самого початку рішучу перевагу, і тому тут управненими до наслідства вважали спершу виключно тільки членів роду Ростиславичів, а по їх вимертю знова тільки Романовичів. Витворилося переконання, немовби держава була особистою власністю володаря та підлягала цим самим спадковим законам, що й приватне майно, себто переходила від батька на синів, а в браку, мужеського потомка на доньки та їхніх мужів. Одноча-

1) Quos immediatos pro scuto inexpugnabili contra crudelem gentem Tartarorum habebamus.

2) Для лекшого перегляду цих посвячень даємо при кінці скорочену ґенеальоґічну табличку роду Романовичів.

З голосів преси.

Перші відгуки виступу Італії

Воєнний виступ Італії напевне заповнить в найближчих днях сторінки всіх німецьких часописів актуальними політичними міркуваннями. Покищо маємо перед собою **»Кракавер Цайтунґ«** з 11. ц. м., де знаходимо дві цікаві статті: **»Італія у війні«** Вернера фон Лоевського та **»Німецько-італійська приязнь зброї у 1940 р.«** Вільгельма Царского.

У перший названій статті (»Італія у війні«) автор виразно стверджує, що згори було устійнене між Італією та Німеччиною, щоб Італія виконувала свою ролю союзника — не беручи спершу активної участи у війні. »Італія була дверима до світа«. Без огляду на те, що не можна було обманювати себе щодо дійсної позиції Італії, всетаки Англія і Франція мусіла бути все в непевности та тримати в поготові великі збройні сили, потрібні на інших фронтах. Зрештою у підході до італійських вимог англійська і французька дипломатія робила помилку всіх старих людей із світової війни: вони не вміють відріжнити, що таке тактична гра а що — життєва необхідність. Дальше автор каже про перевиховання психіки італійського народу за часів фашистівського режиму: видно це з того, що всі міжнародні успіхи виборола собі Італія у важкому воєнному зусиллі: в Абісинії, в Еспанії, в Альбанії. Сьогодні Італія піднялась разом з Німеччиною боротися за новий лад в Европі, який має заступити англійські й французькі експерименти на Середземному Морі.

Знову у статті п. Царского маємо надзвичайно прозорий перегляд ріжниць, які існують в нинішній воєнно-політичній конфіґурації та існували у світовій війні. Далі: приязнь і союз Італії і Німеччини не є вислідом припадкового збігу обставин. Звів ті держави на одну площину спільний могутній крик за правом і за життям. Це не тільки рішення двох великих державних діячів, але й історична конечність двох молодих народів, які мають споріднені ідеали. Німецький нарід з захопленням стежив за кожноразовою зустрічю провідників обох держав, вірючи, що не заведеться на тій приязні. Це довіря тепер показалось правильне.

—о—

Чи з Канадою можна воювати?

В обширній статті на свому першому місці аналізує **»Франкфуртер Цайтунґ«** з 9. ц. м. поняття »старий світ« та »новий світ«, у звязку з анґлійськими покликами до »нового світу«, під яким Англія імовірно розуміє — згідно зі старою термінольоґією — заокеанську Америку. Автор передусім пригадує останню мінорну промову анґлійського премієра Черчіля, в якій він виразно натякав, що надія Англії у »новому світі«: він хотів дати цим пізнати, що анґлійський уряд рахується з можливістю всю свою надію покласти виключно на Канаду, та взагалі на домінії і на їхні сирівцеві джерела. На те автор звертає увагу, що від висліду війни, яка тепер ведеться на терені Франції залежатиме не тільки доля Франції і Англії, як матірних держав, але й екзистенція велико-британської потуги. Вислід боїв, а не поклики до Рузвельта й американців, вирішує оконечний вислід війни.

»...Коли противник Англії не мав би змоги побити її рішально на канадійському чи австралійському ґрунті, таксамо противники Німеччини не можуть вести проти неї війни та намагатися знищити її, воюючи проти неї на заморських периферіях, коли на суходолі Німеччина буде переможна. На віддаль взагалі не можна вести ніякої війни, яка має рішати. Треба зблизька вдарити, і то там, де бє живчик: у самому материку. Бльокада тільки приготовила підчас світової війни перемогу німецьким ворогам. Але само вирішення прийшло на військових і політичних фронтах, ослаблених попередньою бльокадою. Коли програна на фронтах — тоді й війна програна. Ми нераз казали, що ця війна є спробою сил між сухопутньою німецькою потугою та морською франко - анґлійською. Але морська потуга західних держав мала за свою передумову сухопутної позиції. Коли заломиться військова сила Франції, то й Англія втратить вирішну силу, навіть тоді, коли б німці не могли використати можливости вдарити безпосередньо по британських островах і вилучити з поля битви центр британської імперії — безпосереднім наступом, бльокадою чи одним і другим напереміну. І коли б навіть цього не було, всеодно з програною Франції програє Англія. Ніхто не зможе перешкодити цьому, навіть Зединені Держави, які всеодно нині мусіли б ставити собі за ціль не рятувати Англію перед упадком, тільки відбудувати англійське панування. Але на якій основі, коли й як це мало б статися?«

Дальше автор звертає увагу на анахронізм понять »старий« та »новий світ«, та твердить, що до старого світу радше належить саме та Америка, яка утотожнює себе з системою та інтересами Англії і Франції, а новим світом є ті молоді потуги Европи, які вперше розвязали велику проблему проводу й маси. Ті нові потуги відкривають поле для праці новим міліонам людей, зате по другому боці заломлюються держави у своїх старих звичках та соціяльних гріхах.

Призадумуючись над можливостями війни Зединених Держав проти Німеччини, автор сумнівається передусім, чи так легко буде американцям вибристи з дилеми, яка щораз різкіше жадає від них відповіді: чи готовитися до того, щоб брати участь у похороні британської морської потуги і самому теж зголошуватися до спадщини, чи може лякатися зросту сили

сно слід памятати, що починаючи від другої половини XIII. в. політичні інтереси вязали галицько-волинських князів куди сильніше зі Заходом ніж з іншими частинами давньої Руси, від яких відділювали їх простори захоплені татарами, а відтак ще й литовські займанщини. Тому то і родинні звязки Романовичів з князями інших українських земель траплялися тільки дуже рідко. Галицько-волинський літопис згадує, що в р. 1259 кн. Василько Романович видав свою дочку Ольгу за Андрія Всеволодича з галузи сіверських князів, але не знаємо, чи по них остали які потомки.

ПЕРЕМОГА ТРОЙДЕНОВИЧА.

Болеславові Тройденовичеві вдалося перемогти своїх суперників. Він покинув католицьку віру, в якій був вихований, пристав до греко-православної церкви і при цій нагоді прибрав імя свого діда по матері, Юрія, від якого виводив свої права до володимирського престола. Питанням, кому чи чому мазовецький княжич завдячував свою перемогу, дуже зацікавилися новочасні історики. Польські дослідники дуже рішучо обстоюють погляд, що Тройденович переміг тільки завдяки підтримці з боку Володислава Локтика. Деякі з них, спираючися на неясні натяки у двох дипломах мадярського короля Карла Роберта (з 1325 і 1326 р.), пробували доказати, що польський король з підмогою угорського війська зорганізував у другій половині 1323 або з початком 1324 р. воєнний похід на Русь та просто силоміць посадив Болеслава на володимирському столі. Одначе основніший розгляд показує, що згадки обох мадярських диплмів відносяться до війни Локтика з бранденбурським маркграфом з років 1316-1317 та що польський король занятий війною зі шлеськими (глогівськими) князями, не мав спромоги вмішуватися до справи обсадження опорожненого володимирського престола. Зрештою якщо навіть мавби до цього спромогу, то не може бути сумніву, що радше підтримавби свого братанича — Володислава куявського, якого (після смерти його батька) був ще й опікуном, ніж кандидата мазовецької галузи Пястів, що вела свою окрему політичну лінію, не дбаючи про її узгідження з політикою польського короля. До того поведінка Болеслава — Юрія після перебрання влади в Галицько-Волинській державі, особливо в часі війни Володислава Локтика з Німецьким орденом, зовсім не свідчить про те, щоб він почував за собою які обовязки особистої вдяки супроти польського короля.

Тогочасні джерела доказують, що Тройденович завдячував свій успіх зовсім іншим чинникам. Польський хроніст, Янко з Чарнкова, виразно підкреслює, що Болеслава „Русини однодушно приняли собі за вождя і пана"[3], а доволі добре із цими справами обзнайомлений швайцарець Вітодуран каже, що після смерти Юріевичів татарський хан посадив на володимирському престолі „християнина - латинника". Перше джерело свідчить, що за Болеславом-Юрієм заявилися бояри та міщанство, бо ці верстви були тоді рішальними політичними чинниками в Галицько-Волинській державі; друге вказує, що мазовецький княжич перебрав владу за згодою та апробатою татарського хана. Треба памятати, що від поїздки кор. Данила до Батія в 1245 р. хани Золотої Орди вважалися верховними опікунами Галицько-Волинської держави, та що від 1313 р. володів там хан Узбек, якого зараховують до найвизначніших представників владної в Сераю (над Волгою) династії. Отже осадження Болеслава-Юрія на володимирськім столі прийшло за порозумінням та згідним співділанням обох у цій справіміродайних чинників: місцевого боярства та міщанства з одного та хана Узбека з другого боку. Рішальною при цьому була здається обставина, що син Тройдена не був політично звязаний з ніодною з могутніх сусідніх держав: ні з польським королівством, ні з Литвою, ні з Мадярщиною; а дрібні мазовецькі князьки не могли стати небезпечними ні галицько-волинським боярам, ні ханові Золотої Орди.

3) Quem Rutheni unanimiter sibi in ducem et dominum susceperunt.

(Д. Б.)

переможців, які можуть стати новими суперниками у володінні над морями? Зрештою (автор звертає увагу) річ іде не тільки про саму Анґлію, але й про ті домінії, в яких привязання та відданість анґлійським інтересам далеко не є 100%-ва, як напр. у південній Африці, де справу виповідження війни німцям перерішив **один** голос більшости. Чи всі ті кольонії і домінії схотять брати участь у хрестоносному поході зпоза морей та океанів?! Автор доходить до висновку, що промова Черчіля свідчить лише про острах і підсвідоме переконання, що анґлійські острови можуть впасти самі жертвою воєнної поразки, але що зрештою відгрожування війною зпоза океану після втрати рідного краю та відклики до »нового світу« — це втеча у світ фантазії і самообману.

—o—

Еспанія і вісь

У »Берлінер Берзен-Цайтунґ« з 8-го червня ц. р. знаходимо передову статтю дипльоматичного співробітника того щоденника К. М. під наг. »Еспанія і вісь«, в якій маємо цікаві інформації про заходи західних великодержав позискати собі Еспанію та про настрої еспанців.

»Анґлійський уряд післав сера Самуеля Гора до Еспанії з дорученням рятувати там те, чого для британської справи врятувати вже не можна було. Анґлійський уряд і анґлійська преса зробили з цієї нагоди все можливе, щоб якнайпалкіше запевнити Еспанію про свою призязнь і зрозуміння для нової Еспанії та її голови, ґенерала Франка. Але еспанська молодь і преса стрінула нового посла окликами: »Ґібральтар еспанський!« Таким робом вони поставили відразу анґлійську облуду на те місце, на якому треба було пустити фарбу. Анґлія воліла нічого не відповісти на це питання, хіба, що такою відповіддю було становище одного анґлійського часопису, що — мовляв — Ґібральтар є проблємою лише малої групки безвпливових одиниць, щось у роді колишніх молодотурецьких крикунів, та що зрештою сама Еспанія та її уряд зовсім не відчувають анґлійського жала в еспанському тілі. Але на цьому не кінець. Ще поки сер Самуель Гор встиг передати свої поручальні документи, анґлійський часопис »Дейлі Телеґраф«, а за ним »Тан« дозволив собі на непристойний вискок, написавши, немов би то Фірер запевнив Мусолінія, що після війни вони скинуть ген. Франка та посадять на його місце фашистів. Хоч які розгублені, глупі й нісенітні ті твердження, проте кожна нісенітниця і кожна глупота добра для західних держав, які знайшлись у сліпій вулиці та які раді би лише знайти якийсь вихід із своєї безпомічности...«

Берлінський часопис впевняє, що всі ці анґлійські гарячкові заходи не перешкодять, щоб сталася річ найбільш для Еспанії суттєва, а саме, щоб Ґібральтар став назад еспанським, яким колись був. Німеччина не на те намагається скинути одну світову тиранію, щоб настановлювати другу, і тому нісенітними є інсинуації, немов Еспанія повинна б лякатися зросту італьо-німецької потуги. Ціллю війни, що її веде III. Німеччина, є новий лад в Европі, такий лад, який є в інтересі також Еспанії.

Російські інтереси на Балкані

У тому самому недільному числі »Франкфуртер Цайтунґ« знаходимо цікавий допис власного кореспондента з Москви, в якому він переповідає всякі поголоски про здогадні воєнні наміри Московщини, та кінчає свої міркування таким висновком:

»Не зважаючи на всякі неспокійні поголоски про південний схід, не можна сьогодні ствердити ніяких познак, що з совітського боку приготовлюють якунебудь акцію. В останній промові Молотова, яку треба вважати найбільш авторитетним виразником совітських поглядів, було рішуче запевнення, що совітський уряд не бачить ніяких причин для погіршення взаємин зі своїми південними сусідами. Зокрема взаємини з Туреччиною устійнює двосторонній пакт неаґресії, а Сов. Союз безупинно змагає до того, щоб виконати зобовязання, які з того пакту випливають для обох сторін. За словами Молотова, не було тоді, шість тижнів тому, ніяких причин, щоб погіршилися совітсько - румунські взаємини. З чого вони могли б у міжчасі виринути?«

З цілого тенору тієї кореспонденції, писаної на початку червня, виходить, що її автор рішуче опрокидує всякі воєнні поголоски довкола СССР та запевняє, що Сов. Росія про ніяку війну з ніким не думає.

Занедбаний обовязок

Нема мабуть нікого між свідомими українцями, що не освідомлював би собі величезної ваги виховання молодого покоління. „Дітвора — майбутнє народу" — це гасло в нас таке вже популярне і так часто повторюване, що стало просто невідлучним при кожній майже нашій громадсько-суспільній роботі. І безперечно, для справи виховання дітвори є в нас і розуміння і кладеться для нього багато зусиль та жертв.

І в сучасній нам дійсності ми зуміли дати черговий доказ нашої дбайливости за душу української дітвори Холмщини, Підляшшя, Лемківщини. Вже в перших днях нового нашого положення ми зуміли самотужки створити ряд шкіл і цілий ряд людей почав у них свою відповідальну та далекосяжну, неоцінену в наслідках працю. Коротко кажучи, в ділянці народного шкільництва, як може в ніякій іншій, ми здали вповні свій іспит зрілости.

Сьогодні в українському народньому шкільництві обхоплена шкільним навчанням ціла армія школяриків і школярок. Кругло 94.000 (девятьдесять чотири тисячі) української дітвори вчиться в рідній мові під проводом рідного учителя. Є це досягнення, яке в нашому, бідному, що його прийдеться замкнути незабаром з кінцем шкільного року, творить у відношенні до сучасних наших умовин — направду небуденну позицію.

Та так, як кожна річ має свої світла й тіні, так і в тому випадку нам приходиться підмітити одно, на нашу думку — доволі невідрадне явище при справі виховання дітвори.

Погодимося мабуть всі в тому, що в сучасних засобах виховання неостанню ролю відограє попри дитячу, чи юнацьку книжку, також дитяча преса.

Зайво покликуватися на приклади других народів, зайво теж пригадувати величезну ролю, яку до недавнього часу сповняли »Дзвіночок«, »Світ Дитини« та інші дитячі періодики. Доволі, коли багато з нас, що сьогодні є зрілими громадянами, пригадає собі власні переживання, радість, просто щастя на вид власної, на власну адресу присланої дитячої газетки і зясуе собі, з перспективи літ і подій, її всевладне володіння над всею дитячою душею, над всіми почуваннями й думками. Володіння, що не проминає вже ніколи, залишається на все життя. „Раз добром налите серце ввік не прохолоне" — оці слова Шевченка ілюструють якнайкраще завдання й ролю дитячого друкованого слова, очевидно попри всі інші виховні засади.

Розуміючи вповні далекосяглість справи дитячого журналику, для загального та зокрема для національного виховання, — Українське Видавництво у Кракові з самих початків своєї діяльности взялося за видавання »Малих Друзів«, одинокого в сучасній дійсности українського дитячого журналику (коли не рахувати журналику »Наша Заградка«, що виходить говором наших українців-переселенців в Югославії, в Керестурі).

З місяцем червнем краківські »Малі Друзі« кінчають перший піврік свойого існування. Час розмірно короткий і на підсумки направді зашвидко і не про них хочемо говорити. Зрештою про потребу значіння і ролю »Малих Друзів« краще знають ті, що на місцях мають змогу стрічатися і з журналиком і з його читачами — самою дітворою.

Безперечно, можна висунути ряд завваг і побажань під адресою журналу. І обем невеликий і ілюстрацій не надто багато та й лиш одноколірові, та й зміст може не все вдоволяє. А до того часто спізняється. Одначе, коли зазначити, що це остання незалежне від нас, і нема тут ніякої вини редакції — як прийшлося ствердити — і коли взяти під увагу величезні кошти видання — то ясно, що здійснення всяких побажань залежне від багатьох моментів.

Хто бодай загально визнається на видавничих справах, той відразу скаже, що »Малі Друзі« є **найкоштовнішим і при тому одночасно найдешевшим** з усіх видань Українського Видавництва. Вже самі ілюстрації, себто малювання їх і цинкові кліші спричинюють поважний видаток та ще й у воєнний, дорогий час.

Треба сказати, що Українське Видавництво зробило і робить від себе все можливе, щоб дати нашій дітворі по змозі воєнного часу якнайкращий і якнайдешевший журнал, не говорячи вже про книжкові видання. І коли ми згадали вище про одно невідрадне явище при справі виховання дітвори, то малили на думці саме факт, що збоку громадянства, а в першу чергу учительства і свідомих українців-батьків не зроблено співмірно з Українським Видавництвом того, що слід було їм зробити у справі дитячої преси. Хай промовляють числа: української шкільної дітвори в українських школах Ґенерал-Ґубернаторства нараховують кругло 100.000, а наклад журналу для дітвори »Малі Друзі« сягає... — 7.100.

Мова сухих чисел буває різна: буває радісна, буває і прикра. В тому випадку вона ні одна, ні друга. Вона просто болюча і якась незрозуміла.

Ніяк не хочемо твердити, що кожна шкільна дитина може й повинна мати власний журналик, дарма, що його ціна дуже низька, (нижча коштів видання!!!). При всіх труднощах, які істнують, (неосвідомленість батьків, пересилка, фонди і т. д.) все ж не є неможливістю поширити журнал бодай між що четверту-пяту шкільну дитину. В дописах самої дітвори і просвітних робітників читаємо часто, що: „До нашої школи йде разом 45 чисел »Малих Друзів« (село Юрів, пов. Томашів, на Холмщині), „до нашого села Загутиня, повіт Сянік йде 50 чисел »М. Друзів«" і т. д. Так і видно з того, що в одних місцевостях, де дбають про це, розходиться журналик масово, в інших його може й зовсім нема.

Не будемо розглядати причин цього стану. Важне, щоб цей стан якнайскоріше змінився. Тут найбільші можливості й одночасно найбільший обовязок таки не кого іншого, а учительства, далі священиків, кооператорів, просвітян і взагалі кожного свідомого українця та українки.

Дитяча преса й книжка мусить стати знаряддям-зброєю, що нею завойовується душі дітвори, щоб виплекати в них тривкі цінності-прикмети майбутнього повновартного громадянина, члена рідної нації.

Розбудова дитячих видань кількісно й якісно залежить у великій мірі не від Видавництва, а таки від громадянства, — перш усього від виховників, від тих, які несуть на собі тягар і відповідальність за духове обличчя та вартість нового покоління.

Б. Данилович.

Роман Ґучванович

Над Шпревою цвітуть акації

(Репортаж з Берліна)

Берлін, в червні 1940.

I.

Die in Felde fallen
nehmen Kraft der Sonne.
nehmen Licht der Sterne
in die Erde mit...

Вчора вечором стояла над „Унтер ден Лінден" велика тиша незясованої, сталевої барви. Гурток людей, що вийшли на перерву з опери, з Моцартового „Викрадення з сераю" ідиллічно проходжувався під колюмнадою порталю та по „Кайзер Франц Йозеф Пляц". Хідник захитався схвильований шелестом дискретно-елеґантних туалет. Японський дипльомат з циґаркою в руках пояснював щось ясноокій білій дамі. Небо було дивно високе і дивно блідо-ясне. По асфальтах безшумно волочилися потвори поверхових, сліпих омнібусів. А в сутінках понурого берлінського ернтрейону-памятника для поляглих суворіли камяні вартівники у важких шоломах.

Вечір нанизувався на дебелі копули, вантажні ставники бронзових і нединамічних вершників, на блідо золотавий шпиль статуї перемоги повільно, як могутня нерозгадана і солона безпощадність. На ліво зашуміла вином і підстаршинськими жестами підекситована бажанням життевої насолоди „Фрідріхштрассе". В каварні Кранцлера ліниві пози — радіо-комунікати з фронту. „Вільгельмштрассе" майнула почорнілими в сумерку вечора прапорами над касетоновими брилами будівель. Тиша. Під воротами сонного американського посольства зїхалося кілька авт з дискретним написом „ЦД". Нарада дипльоматів? Нові вістки зза океану? А далі „Бранденбурґер Тор" немов заслухався у невловимі шепоти сферичної балляди з поля бою на зрадливих полях Франції. Заніміла сліпа і могутня нова канцелярія. Дзеленькають безсоромні трамваї. А у повабних глибинах „Тірґартену" пяніє стуженість дівчат в раменах очайдушних летунів. Що за місто! Хитаються основи світа, нервозні телефони роздирають дроти каблів. Що години падуть на розбитих машинах панцирників та літаків сотні безіменних героїв без страху. В сиґналах чорних мароканських розторощених дивізій чути відворот минулої епохи. Світ затрясся від жаху і люті. А це місто, суворе і горде, повне фамілійних звичок і ґерманської матеріяльної життевої мудрости — таке спокійне і слухняне як ніяке інше в світі. Та як же дивує чужинця спокійний, мов вимерлий Берлін і то на центральних вулицях, площах у червні 1940 року! Дивує і дратує. І змушує шукати дешевої пригоди в якомусь припадковому „Гастштетте". Або таки просто — волочитися через темне вигашене місто і змученим, нечіпаним через ні одного поліціянта, доплентатися до власної брами, щоб застати на нічному столику вечерю з кміниковим чаем і з кусниками масла та цукру.

НЕДІЛЯ ОБОВЯЗКОВО ЗА МІСТОМ.

Є звичка в Берліні покидати на неділю душне місто і втікати в поле, до ліса, чи над воду. Весна була в цьому році неласкава. Берлін не мав нагоди, чи змоги пережити справжню весну. Було холодно, мокро, а опісля прийшло і літо. Між зимою і літом не було нічого. Дерева, передусім чудові каштани над Шпревою та над каналами, що зеленавим пасмовинням снуються поміж вулиці і площі, зазеленіли спізнено. Врешті берлінець не звертає на них, ні на квіти уваги. Квітів тут не бракує цілий рік за хрустальними шибами крамниць. Лише літом вони дешевші. І по цьому берлінець, що тужить за теплом, міркує про стан погоди і про зміну у природі. А в неділю завсіди (з дітьми, з ріднею і з ґазетою) втікае за місто: до Груневальду, на Ніколязее, Ванзее, до Потсдаму. Цілі поїзди в неділю вранці переповнені. Підземна залізничка „У-бан" ще більше. Старі, молоді, маленькі і малесенькі натовпами, але в порядку втискаються в закурені вагони. Берлін мае чарівну околицю з великими озерами й сосновими лісами. На пляжах кишить від добре виплеканих мязів. На добре розплянованих терасах ресторанів і винярень пестріе на сонці різномаїтність барв і публики, різномаїтність — що замітне — всюди однакова. Так як всюди, у всіх льокалях Берліна: нема „люксусових" і „нелюксусових" гостей. Всі однаково працюють, хоч неоднаково завязують краватки. Всі здоровляться однаковим жестом, отож усі мають право до всіх забав і приємностей...

Залишитися в місті, в неділю було б скучно. З товаришем поїхали з густого від людей Зоольоґічного двірця у Потсдам. Ваґон — очевидно — переповнений. Емеритами, дівчатами і вояками. Останні мають тепер заслужене першенство, хоча — треба сказати — не надуживають його, ні не використовують бундючно, що помітне хоча би по тому, як перший кращий вояк чемніше і швидше віддасть свое місце старшій жінці, чи змученому добродієві, ніж пересічний інший молодий чоловік. Чужинецька розмова нікого не дивуе. Передусім у Берліні навіть у війну працює і студіює постійно щось біля 22 тисячі людей з закордону, подруге німці традиційно толерують закордонних гостей. Будь що будь тепер війна, ночами затемнення, загострені порядки, обережність — а чужинці ходять по Берліні, як по хаті.

Поїзд станув у Потсдамі і ваґони опустошіли вмить. Все, що їхало, як жива барвна струя висипалося поміж двома проходами і дрімливими кондукторами на площу перед сонявшим двірцем.

Потсдам місто Фридриха Великого, будівничого новітньої німецької імперії. Тут у Потсдамі творив цей »король вояків« свої полки і підстави нової монархії. Імя того міста стало символом німецької вояцької сили і державної політики. Будівничий сучасної Німеччини Адольф Гітлер памятав про це, коли 21. березня 1933 р. відкрив тут у прияві покійного президента Гінденбурґа, в розкішній ґарнізоновій церкві перший »Райхстаґ« націонал-соціялістичної своеї батьківщини. На вежі тої церкви дзвонять, як перед століттями, в сьогоднішне чудове недільне пообідця годинники - куранти, а мовчазні натовпи берлінців довгими рядами просуваються повз мармурову катедральну амвону, під якою спочивае сам Фридрих Великий. В дійсності не сам, з цілою династією. А оподалік в античній святині засипаний живими, чудовими квітами лежить від десятьох днів князь Вільгельм Пруський, поручник і командант сотні в одному полку піхоти, що — як подали клепсидри — »в четвер 23. травня, у великій битві на заході, важко поранений вмер від цих ран...« Так впав унук останнього німецького цісаря, виконуючи як пересічний вояк - старшина націонал-соціялістичної Німеччини обовязок супроти чести, Фірера та батьківщини. І десятки берлінців, дещо старших, що добре затямили часи його діда, і молодих, що для них монархія це лише предмет навчання у школі — мовчки перечитують суворі написи на похоронних, мемуарних лентах. А море квітів, як незрозуміла і чарівна антитеза смерти любується в золотосяйній тиші червня. Ми покинули Потсдам за годину і малим, переповненим людьми пароплавом з білою палубою поплили у напрямі Ванзее. Озеро розплилося бурхливими кругами золотого селедину, залопотіло білими комахами вітрил. На кожній подорожній пристані — купальники і цілі юрби прогульковців. Одні входять, інші виходять. Не товпляться і мають терпіння чекати на черговий пароплав, коли на одному не стае для всіх місця. Минаємо пристані: Сакров, Кладно та інші зі знайомими назвами, перетоплені в німецьку діялектику останки словянської бувальщини. Десь із заходу надплив літак, трімотор. Зашуміли весла байдаків. Як рожева туга загуділа сирена на стрічній палубі. Побіч мене високий бльондин — москаль захоплювався голосно красою узберіжжа, фотографуючи по двацять раз свою горбатоносу любку на тлі пропливаючих нових пейсажів і будівель, що розсипались над берігами. Білі лебіді підпливали попід пристань за поживою, а небо було чисте як сльоза. Хто б сказав, що тут центр мілітарної сили, що порушує в наші неспокійні дні підстави старих ладів спорохнявілих концепцій і завмираючих світоглядів?

Цілком несподівано на помості останньої пристані зустріли ми наших хлопців. Відомо, де б не було українців! Студент К. аж покинув свою невеличку румяну дівчину, коли раптом побачив нас двох на містку. Що за стріча! Нехай це грім... А стріча дійсно чудова. Пішли ми разом цілим товариством на близькі тераси напитися чогось холодного. Студент К. оповідав цілу свою замітну одиссею. Він виїхав з Варшави в липні минулого року до Данціґу, а звідтіля через Прибалтію на норвежські фйорди. Там заскочила його війна і він мусів ховатися перед поляками з тамошнього посольства, щоб не попасти до холодної як утікач, чи дезертир. Опісля перейшов — без документів і грошей — цілу велику серію пригод і скитальщини. Але ще перед вибухом війни нечайно мусів репрезентувати українців у Гельсінґфорсі... В кінці серпня минулого року влаштували фіни черговий міжнародній протиалькогольний конґрес. Останній — як відомо — відбувся перед трьома роками в Варшаві і польська преса довго не могла забути, що маленька вистава нашого „Відродження" викликувала тоді зацікавлення великих міжнародніх абстинентських гуртів. Тоді у Варшаві були також фінляндці, а їх дуже милі і відомі у своїй геройській батьківщині репрезентанти запрошували нас ще тоді на черговий абстинентський конвентикль до Гельсінок. Минуло три роки, вибухла війна, люди погубилися, наші товариства втратили великий терен своеї діяльности А все ж фінляндці нас не забули. Коли польська влада відмовила дозволу „Відродженню" на вислання своеї делеґації до Гельсінок, тоді несподівано й нічого не відаючи прибув до цього міста наш товариш-подорожник. Очевидно, нічого не знаючи, з цілком товариських оглядів подзвонив до наших приятелів пані А. та п. ред. Л. А вони просто з мосту в телефон: Прекрасно, вітайте! Ви будете репрезентувати Ваше славне „Відродження"? І тут вже все за нього поладнали. Нема „Відродження", але е один українець з усіми символічними правами делеґата і репрезентанта своеї великої нації. І товариш К. цілий тиждень ходив на конґрес, підписував листу, робив пропаґанду й інформував усіх цікавих про актуальний стан української справи, тим більше, що у звязку з війною, що висіла тоді над Польщею, надавали на півночі українському питанню рішальне значіння. Скінчилося урочистими протестами делеґата варшавської „Тржезьвосьці" Шиманського. Та фінляндці як господарі дали варшавським абстинентам зрозуміти, що у власній хаті не бажають слухати чужих теорій про історію і вартість такого близького їм народу.

Мій товариш скінчив оповідання. Треба було вертатися в Берлін. На двірці продавці ґазет не могли обігнатись від аматорів новин. Надзвичайне „Монтаґавсґабе" подавало сенсаційні вісті з фронту: Франція заломлюється!!!

—o—

Англія відчувае недостачу сталі

Британійська преса в щораз більшій мірі займається справою недостачі сталі в Англії, зокрема від тієї хвилини, коли вже не можна було промовчати й закрити того, що замкнені тепер для англійської вовнішньої торгівлі европейські території, що були для Англії саме головним доставцем сталі. Розглядаючи пересічний довіз заліза, сталі і вальцевих виробів до Англії в останньому передвоенному часі, можна дійти до несподіваного висліду; більше ніж 45% цього загального англійського імпорту походило з тих територій, що нині внаслідок військових подій втрачені вже для Англії. Англійська преса натякае, що англійський воений промисл по таких втратах довозу з европейського континенту, мусить числитися з дуже поважними трудностями і радить завчасу розглянутися за новими джерелами цих необхідних сировин. До того подібні трудноші повстали для Англії і в засобленні в незалізні металі, бо втрачені тепер для Англії території постачали їй понад 40% легких металів загального англійського імпорту.

—o—

Медицина і здоровля.

Про бактерії

Ще не так давно, бо можна сказати, що до половини XIX ст. ніхто навіть і не припускав, що всюди довкруги нас: у воді, воздусі, землі, можуть істнувати якісь живі сотворіння, поза тими, що їх можемо бачити голим оком. Якби хтось поважився був щось такого твердити — булиб його висміяли, а то й взялиб за умово хвору людину. Вправді під кінець XVII. ст. Голяндець Антін Левенгук (A. Leewenhoeck) писав про те, що під сильним побільшенням бачив він у каплині води різні маленькі сотворіння, але йому не вірили, а швидко й про те забули. Щойно в половині XIX ст., як вже можна було користуватися добрими мікроскопами, довідались люди, що поза звірятами, птахами, рибами, деревами, збіжами, травами і т. д. — живе біля нас ще безліч інших маленьких сотворінь, що їх голим оком бачити не можемо. Згодом виявилось, що оці маленькі животинки, т. зв. бактерії, грають в житті людини велику ролю й що вони можуть принести більше користи, а теж і більше пакости зробити, ніж найбільші дерева чи найбільш кровожадні тварини. Виявилось, що деякі з них викликують безліч недуг у людей, звірят, ба навіть у дерев. — Але про те все буде ще мова дальше. А покищо скажемо кілька слів про величину, вигляд і спосіб життя цих наших маленьких ворогів, а заразом і союзників.

Всі бактерії незвичайно маленькі й тому завдячують вони, що так довго могли скриватися перед людським оком. Не моможемо їх міряти ні центиметром, ні навіть міліметром; щойно 1/1000 міліметра, т. зв. »мікрон«, це міра що саме добре підходить до бактерії. Найбільші з них мають 40 мікронів, себто 40 тисячних міліметра довжини, а 3 до 4 мікрони ширини.

Про розміри найменших бактерій нічого сказати не можемо, бо їх взагалі не можемо бачити; найбільші побільшення наших сучасних, найдокладніших мікроскопів ще не вистарчають, щоб побачити найменші зпоміж бактерій. Знаємо що вони є, але бачити їх не можемо.

Форма бактерій може бути ріжна. Одні кулисті, другі мають форму зернятка фасолі, інші такі як палочки, ще інші поскручувані немов коркотяг. Одні можуть рухатися, інші ні.

Кожний рід бактерій має характеристичну для себе температуру, в якій найкраще розвивається. І так н. пр. всі хоробтворчі бактерії розвиваються найкраще в тій температурі, що її має людське тіло, себто в темп. 37° Ц. Якщо йде про зміну температури, то бактерії видержують краще зимно ніж тепло. Температура 40° дуже ослаблює, а 60—80° вбиває майже всі бактерії. Зате в температурі 10—15° бактерії ще зовсім добре розвиваються, а навіть понижче зера можуть зовсім добре жити.

Найбільшим ворогом бактерій, поруч із теплом є соняшне світло. Н. пр. бактерії, що викликують туберкульозу, можуть в темній кімнаті жити кілька тижнів, а навіть і місяців; на соняшному світлі гинуть до кількох годин.

Таксамо як відповідну температуру, так теж мусять мати бактерії і відповідне підложжа. Н. пр. хоробтворчі бактерії можуть жити тільки в організмі людини — інакше гинуть. Але нам, щоб ці бактерії докладно пізнати й знайти спосіб боротьби з ними, треба мати можність годувати їх поза людським тілом. До того вживаємо спеціяльних »поживок«, як н. пр. росіл, чи рід желятини; до того додаємо тих складників, що їх бактерії мають в людському тілі, як білковини, цукру, інколи крови і т. д. У протилежньому випадку бактерії не будуть рости. І може тому саме не можемо найти деяких бактерій, що не вміємо створити для них такого підложжа, на якому вони добре розвивалисьби.

Бактерії розмножуються незвичайно просто. Кожна з них як виросте до означеної величини переділюються в половині й повстає з одної — дві. Кожна з них ділиться в той сам спосіб дальше. Такий поділ відбувається звичайно що пів години так, що з одної, одніської бактерії за 12 годин (себто за пів доби) виросте поверх 8 мілионів бактерій. Вже з того видно, чому боротьба з бактеріями така важка. Згадати б хоча про недугу худоби, т. зв. »заразу писка й ратиць«, що раз-у-раз десятккує худобу різних країв, м. ін. перед кількома роками була й у нас. „Після¹) вибуху тієї недуги в одній із фарм у Швайцарії перервано всякий звязок її зі сусідами. Заборонили всяку виміну тварин, всякі відвідини — всі мешканці фарми жили немов у вязниці. Поживу доставляли в той спосіб, що клали її в точно означеному місці — звідкіля господар її забирав. Але не зважаючи на всі засоби осторожности, недуга почала вибухати в інших фармах. Ніхто не міг зрозуміти причини. Фарма, що про неї згадуємо, була чейже зовсім відокремлена; так принайменше здавалося. Але влада дозволила, щоб листарі доставляли »вязням« листи та забирали від них листи і доручували знакомим. Можна було докладно прослідити, що недуга появлялася всюди там, де приходив листар по відвідинах в зараженій фармі.“

Бактерії викликують не тільки недуги. Є цілий ряд бактерій для людини навіть корисних. Викликують вони всякі ферментації, квасніння молока, викликують гниття і в той спосіб не тільки усувають з землі всякі відпадки — але ще й перетворюють їх на простіші складники, що їх черпають із землі рослини. — Дальше бактерії можуть присвоювати азот з воздуха й передавати його ростинам. Можна сміло сказати, що без цих бактерій не булоби ростин, а вслід за тим істнування людини на землі булоби неможливе.

Тих всіх бактерій, що для людини байдужі, а навіть корисні, є хто зна чи не більше ніж хоробтворчих бактерій. Але ці останні даються нам найбільше в знаки і тому стараємося пізнати в першу чергу їх, щоби згодом знайти відповідний спосіб боротьби з ними.

Число недуг, що їх у людини викликують бактерії, незвичайно велике; красуха, кір, черевний тиф, висипний тиф, холера, чума, віспа, дифтерія, сухоти, ґрипа, ангіна, венеричні недуги, всякі можливі запалення, ропіння та безліч інших — всі вони викликані отими маленькими животинками. — Для нас важним є факт, що один рід бактерій викликує завжди одну й ту саму недугу.

Щоб дану бактерію признати спричинником даної недуги передусім мусимо їх ствердити в кожному випадку даної недуги. Дальше мусимо ці бактерії дістати в т. зв. »чистій годівлі«, себто мусимо дістати годівлю тільки тих бактерій без домішки ніяких інших. Як зважити, що в людському тілі маємо безліч всяких бактерій, то стане ясно, що дістати чисту годівлю не так легко. Робимо це в той спосіб: огріваємо желятину аж доки вона не розпуститься й додаємо до неї краплю плину з бактеріями. Відтак желятина стигне й ціпеніє. Тоді кожна з бактерій стає увязнена в одному місці, але може дуже добре дальше розмножуватися. По якомусь часі в місці кожної з бактерій виросте їх кілька мілонів, так що вкінці творять вони грудку, що її можемо бачити голим оком. Тому, що кожна така т. зв. »кольонія« повстала з одної бактерії — творить вона вже чисту годівлю тільки тих бактерій, без ніяких домішок — і їх можна вже дальше годувати окремо.

Про зміни, що заходять під впливом бактерій в людському організмі та про боротьбу з ними напишемо ще в чергових статтях.

М. К-вич.

¹) За Д. Мастерс: Побідники недуг.

Недуга — це не припадок *)

(Продовження)

В такому випадку напевно буде згадка про »ослаблену відпорність« й на доказ подадуть цілий ряд гарних досвідів — тільки що слабою сторінкою цієї теорії є те, що ніколи наперед невідомо чи саме в даної людини маємо до діла з такою ослабленою відпорністю — чи ні. А чи не насувається краща розвязка: студентка проходила саме важкий душевний конфлікт. Її тяжів на душі один обман — і в розпучливому настрою поїхала вона до хворої сестри. (Хто зна чи вона не брала сестриної недуги за »кару Божу«?) І хоч вона як студентка медицини знала про те, що перед красухою треба завжди берегтися — піклуючися сестрою занедбувала найпростіші засади обережности; вона захворіла, й усі способи лікування не помогли нічого. — Якщо підходити з того боку — то звичайна заразлива недуга росте до розмірів самогубства, стає немовби визванням киненим долі. І щойно це душевне захитання приготовило підложжа для інфекції та побільшило може і істнуючу »ослаблену відпорність«.

В тому випадку зовсім ясно видно, що недуга прийшла у зворотному життєвому моменті тоді, як захитались всі життєві підстави й те здавалосьби безвихідне положення стало просто символом смерти.

„Чим більше будемо обмірковувати такі питання — пише д-р Вайцзекер — тим частіше будемо зустрічати випадки, де ангіна, запалення сліпої кишки чи теж ґрипа приходять в моментах більшої або меншої життєвої кризи.“ Той самий лікар наводить випадок, що незвичайно гарно виказує звязок поміж розвитком недуги і поодинокими фазами життя.

Старший вже урядовець попадає в рід важкої психічної депресії; по якомусь часі вдається йому її опанувати до того ступня, що рішає дальше працювати й ставити чоло всім життєвим труднощам. Але йому зчасом стає чимраз важче держатися — і в міру того зачинають вертатися всі ті забурення, що їх викликувала депресія, передусім безсонність. — Одначе не зважаючи на те він своєї постанови не зміняє.

Образ недуги знову зміняється з хвилиною, як у хворого виступає інфаркт вінцевої артерії на задній стіні серця (заткання одної з артерій серця) — що до нього долучується ще й запалення легенів. І як це часто буває — так і тут орґанічне захворіння зовсім усуває депресію. Підчас важкої недуги не має для неї місця, а навіть підчас реконвалесценції нема обявів депресії.

Але з поворотом до здоровля приходить наново конечність повороту до свого звання, боротьби, праці — і хоч хворий знає про це й рішає вернутися до праці — до того не доходить. Кілька днів після повороту до служби приходить у сні правостороння геміпареза зі забуреннями мови (легке частинне пораження одної половини тіла). В міру того як і ті симптоми устувають — рішає він зрезиґнувати зі свого звання і перестати працювати. По тій постанові маємо образ повної душевної й тілесної гармонії, образ цілими роками зовсім здорової людини. (К. б.)

Еміль Лютц.

ПОМИЛКИ ДРУКУ.

Наголовок фейлетону має бути: Недуга це не припадок.

1 шпальта — 33 рядок здолу має бути: нежит — замість нежити.

2 шпальта — 1 рядок згори має бути: Двічі денно ранком, а головно вечером вичистити зуби.

2 шпальта — 17 рядок згори має бути: typhus abdominalis.

2 шпальта — 16—15 рядок здолу має бути: Саме оту проблему —замість: Тому, що проблему.

*) Гл. »Краківські Вісті« ч. 46.

НОВИНКИ

КАЛЄНДАР

ЧЕРВЕНЬ:

16. НЕДІЛЯ — СОШ. Св. ДУХА.
17. ПОНЕДІЛОК — ПРЕСВ. ТРОЙЦІ.
18. Второк — Доротея еп.

Народні приповідки:

До святого Духа не скидай кожуха, а по святім Дусі ходи далі в кожусі.

— СВЯТО ПОЛЯГЛИХ у Кракові відбудеться — як щороку — на Раковицькому цвинтарі в неділю 16. червня ц. р. в год. 3-ій пополудні. У святі візьме обовязково участь усе українське громадянство Кракова, щоби вшанувати память Героїв, які віддали своє життя за волю Батьківщини.

СВЯТО МАТЕРІ відбудеться заходом Жіночої Секції при т-ві »Просвіта« у Кракові в понеділок 17. червня ц. р. в год. 6-ій пополудні у домівці т-ва »Просвіта«, Ринок ч. 12/II. Сподіємося, що на це свято загостять численно передусім батьки з дітьми.

СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР У ЧЕСТЬ ІВАНА ФРАНКА з приводу 24-их роковин смерти відбудеться в суботу 15. червня ц. р. в год. 7.30 вечір в домівці т-ва »Просвіта«, Ринок 12/II. Вступ для членів і запрошених гостей за добровільними датками.

— ВЕЛИКА СПОРТОВА АНКЕТА МОЛОДІ відбудеться в неділю 16. червня ц. р. в год. 8.30 рано на руханковій площі при вул. Ґжеґожецькій ч. 18 у Кракові. В анкеті обовязково візьме участь уся українська молодь Кракова від 18 літ. Просимо теж до участи загал громадянства, що цікавиться спортовим життям. — За реф. вих. молоді у Кракові Л. Дубас.

МАТЕРІЯЛИ (статті, оповідання, новелі, практичні поради, спомини й т. п.) до »КАЛЄНДАРЯ УКРАЇНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА НА 1941 РІК«, просимо Авторів присилати найдалі до дня 1. липня ц. р. — Матеріяли слати на адресу Редакція »Календаря« на руки Ю. Тарновича, Краків, Ожешкової 7.

ВЖЕ ПОЯВИЛОСЬ НОВЕ ЧИСЛО »ІЛЮСТРОВАНИХ ВІСТЕЙ«. Зміст: »Свято у Холмі«. »В Зелені Свята« — спомин з діточих літ Богдана Лепкого. »Засвітилися вогні« — вірш Н. Кибалюка. »Під Маківкою« — оповідання Ю. Тарновича. »На весні« — вірш Лярісси Ельде. »Беата Солітудо« — нарис М. Островерхи. »Вість принесіте« — нарис Н. Кибалюка. »Янік« — новеля М. Гурка. »На теми дня« — гуморески Л. Сковороди. »Досліди українських говорів« — стаття Ярослава Рудницького. »Дещо про мистецтво«, »До наших ілюстрацій« та ін. — Ілюстрації: З холмського свята. Мистецька вистава. Табори. Дещо з природи. В Зелені Свята намогилках.

ВСЮ КОРЕСПОНДЕНЦІЮ у справі передплати часописів, закупу книжок і гроші за часописи та книжки слід надсилати на адресу: Адміністрація »Краківських Вістей« у Кракові, вул. Кармелітська ч 34/II, де приміщується теж Дирекція В-ва й у всіх видавничих справах слід теж звертатися на згадану адресу: Дирекція Українського Видавництва при вул. Кармелітській ч. 34/II. — До Редакції часопису »Краківські Вісті«, яка приміщується при вул. Ожешкової ч. 7/II — просимо надсилати лише редакційні матеріяли, а саме статті, фейлетони і дописи.

ПОДАЄМО ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ, фармацевтів, лікарів ветеринарії та дипльомованих піклувальниць хворих, що живуть на території Ґенерал-Ґубернаторства, що в днях 16. і 17. червня 1940 р. відбудуться орґанізаційні збори лікарів і споріднених професій у Кракові. Початок зборів точно в год. 9-ій рано в домівці т-ва »Просвіта«, Старий Ринок 12/II. Прохаємо зацікавлених узяти якнайчисленнішу участь. У справах зборів слід звертатися до канцелярії зіздового бюра, Краків, вул. Шляк 11/II (д-р І. Лемішка). — За ініціятивно-орґанізаційний Комітет: Д-р ЛЕМІШКА і Д-р В. ВРЕЦЬОНА.

МОЛЕБЕН У ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ У КРАКОВІ

В неділю 9. червня ц. р. після св. Літурґії в українській православній церкві відслужив о. протоер. Волків молебен з нагоди перемоги Німецької Армії, причому відспівано многоліття Фіреровi, Урядові та війську. Після молебеня віправлено панахиду за поляглих в боях німецьких вояків, причому о. Волків виголосив з цього приводу змістову проповідь. Співав церковний хор. Церква була переповнена здебільша українцями. Немило вражало, що декілька росіян, що зайшли в церкву, остентаційно вийшли не виждавши кінця відправи.

От так собі...

До редакції написав один інжінер лист, в якому радить, як то редагувати ґазету, літературний додаток і т. д., причому зазначує, щоби з коштами не числитись, бо — мовляв — усі люди мають тепер гроші.

— Ви маєте гроші? — питаю товариша по пері, що сидить поруч.

Понишпорив у мошонці.

— Не маю, а чому питаєте?

— Бо ви належите також до людей, а не маєте.

— Проїв... Не доїш, а проїш! А ви маєте?

— Маю два золотих.

— Цікаво. Я не можу нічого відложити на ощадність...

Ми вийшли опісля з редакції та довго дебатували ще на ці теми. Вкінці попрощалися і вже дальше я йшов самий і самий роздумував. Був гордий на свою ощадність і почувався самопевно, коли доторкнув мимохіть кишені.

Ішов так і до решти потонув у думках. На гадку прийшли ще всякі редакційні клопоти. Що дня звідомлення, що дня доводиться писати і не знати як: чи Намір, чи Намюр, чи Брісель, Брюсель, чи Брукселя, Сена, чи Секвана?...

— Гальт! — і хтось цупнув мене за руку.

Дивлюсь, я на роздоріжжі. Авта, люди, трамваї. Вахмин у бронзовім кабаті питає за документи.

— Я з редакції...

— Бачу, але заплатите два золоті...

— Чому? Я ж...

— Бо мішаєте порядок: не дивитесь на знаки!

— Задумався... Загалом я, задумчивий часами..

— Пропало, вже записав. а вам так залежить на тих двох золотих?

— А так. Знаєте, журналіст...

— Шкода, що ви до мене не зголосились, я був би вам порадив якийсь склеп: мало жидів на місті! Не журіться ще собі відібєте, Европа велика!

Дав я тих два золотих і в очах потемніло. З жалю занудило під серцем.

Вже вирішив ніколи нічого не думати. Так найпоплатніше. Підняв голову, закусив зуби і йду просто себе. Аж тут, як на диво — Придніпрянський!

— Ах, вітайте! Де це ви дівались? Стільки часу не бачив!... Як зимували?

— Та зимував якось і про вас заєдно допитував.

— Їздив багато, так би сказать. По світі. Цікаво поглянути. От, гарно, що й казать. А чому це ви такі сумні та невеселі?

— Пригоду мав. І то погану: останні два золоті...

— Пустяки! Два золоті?... Це ж глупота, мовляв і плюнуть не стоїть!...

— Добре вам казати.

Придніпрянський зареготав: — От, ходімте чайку попить, заспокойтесь, ви, так би сказать, нервозні стали, в тім то й річ. Хто вигадав: два золотих, хе-хе-хе...

На силу затягнув у каварню.

— Сідайте, поговоримо, я заскучив за вами. Стільки подій прогуло. Ще в зімку доводилось бачитись...

Нагодував мене як шпака. І потішив, розважив навіть раду дав, як писати.

— Що за глупості? — каже — Як писати? Писать, як попаде, бо не в тому діло, як написане, а що написане. От, у нас бувало писали й таке, що нині, коли роздумаєш, дурачество виходить. Писали прим. Мюнхен, а я розпитував німців, а вони кажуть — Мінхен. Хто ж це краще знає, ясно що вони, бо то їх місто. Росіяни залюбки говорили, а то й наші за ними: »бутерброд«. Чорт ма — я тепер уже і самий знаю — який бутерброд, коли в ньому не має ні бутера — масла, ні броту — хліба, тільки це булка з ковбасою. Багацько, мовляв, таких глупостей.

Ми вийшли з каварні я аж не той став. На добавок, десь на плянтах Придністрянський відскочив на мент та, ніби шукаючи щось біля паркової лавки, скрикнув:

— Ось, пять злотих. Це для вас...

— Чому для мене?

— А так, ви втратили два, маєте пять. Справедливість мусить бути.

— Цікаво, як ви це завважили?

— А так, завважив; мене гроші тримаються, а вас ні.

Дивно, подумав я: захмариться небо, а тут уже сонце. Тільки ціла та історія неясна: чи то добряга Придніпрянський не затіяв таку штуку. Десь я ходжу ввесь час по вулицях і ніколи нічого не найшов...

Леле.

Збірка металів для німецької армії

Пригадуємо, що згідно з закликом Провідника Українського Центрального Комітету у Кракові, д-ра Володимира Кубійовича, всі українці на терені Ґенерал-Ґубернаторства будуть зносити почавши від 10. червня до українських збірень метал для німецької армії. Пригадуйте й передавайте один одному, щоб не було нікого між нами, хто не виконавби свого громадянського обовязку збірки металів.

Українці, які не мають власних господарств, і замешкують в реквірованих помешканях (комісарські управи, склади, маґазини й т. п.) повинні теж переглянути доручене їхній опіці майно й все, що надається до збірки, передати за посвідкою місцевій українській збірні, — зазначивши імя й прізвище власника та адресу, де переховувались предмети.

Українці віддають речі лише до українських збірень, про що зазначують у списках своїх адміністраторів, якщо ці останні звертаються за ним за металем.

Українська збірня у Кракові приміщується при Українському Допомоговому Комітеті, при вул. Яблонівських ч. 10.

Якщо в кого з громадян є велика кількість, що не можна її принести, слід зателефонувати до української збірні по підводу (телефон 157-52).

Для відлучення канделябрів, свічників і т. п. частин світла слід просити телефонічно українські збірні, щоби прислали монтера.

СКЛАДАЙМО МЕТАЛЬ ДЛЯ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

—o—

Листування Адміністрації.

Вп. Іжицький Осип: Маєте заплачено на липень 1.25 зол.

Вп. Погорецький Михайло, Люблин: Вашу посилку 20.— зол. одержали, маєте заплачено до кінця жовтня.

Вп. п. п. Козич Василь, Павлишин Осип і Петрів Василь, Ґебзаттель і Старух Михайло, Промбакірхен: по 1. нім. марці від Вп. Панів одержали, часописи висилаємо від 1. червня, заплачено на липень по 25 фенігів.

Вп. Бандуряк Роман, Мощанець: При замовленні часопису Ви не подали точної адреси й тому часопис вертали, вже висилаємо на подану адресу. Маєте заплачено до кінця червня.

Вп. Подубинський Павло, Блекенштедт: Лист і 4 нім. марки одержали, заплачено на липень 2.— зол.

Вп. Шульган Іван, Драйфельден: 10.— нім. марок одержали. За 6.50 зол. вислали книжки, а 3.50 вписали на передплату, ще заплачена до 15. липня.

Хв. Вельс Апотеке, Озоркув: До кінця червня належиться за »Краківські Вісті« 8.90 зол.

Вп. Іванюк Теодозій, Ольтенштедт: Часопис висилаємо без перерви, заплачено до кінця травня.

Вп. Садовський Станислав, Накель: Передплату одержали, часопис висилаємо без перерви. Календарці вислали.

ОГОЛОШЕННЯ

Дрібні оголошення

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Миколи Панчака, Краків, Юліюша Лея 7 А, м. 10. 12-12

Трояна Мирослава, сина адвоката з Ходорова, 14-літнього ученика III. кл. гімн. пошукує найближча родина. Хто знав би хоч найменші вісти про нього, проситься повідомити адмін. »Кр. Вісті«. 4-6

Знайомим до відома! **Олекса Пасічник зі Львова** живе у Ряшеві, вул. Ожешкова 16. 5-14

Михайла Андрейціва, Михайла Ляльку, Олега Кудрика з Рогатина та Бабинець прошу відізватися.: **Яричевський Іван,** Volksdeutscher Lager Karlsbad-Drakowitz-Sudetengau. 541 2-2

Пошукую своїх братів: Андрія та Арсена з Заріска, пов. Рівне. **Миронюк Петро.** Watenstedt II über Braunschweig. Wohnlager 23. St. 14. Deutsches Reich. 542 2-2

Іваницький Осип, пошукує своїх друзів зі села Стефкови, Ліського повіту. Watenstedt u. Braunc hweig Lager 23. st. 23. 544 2—2

Хто знає, де перебуває **Арсен Панащук, Олександер Новосадюк** із Княгинина, пов. Дубно, прошу слати вістки на адресу: Kłoczok Oleksander, Hilfspolizei, Tarnow, Konarski 17. 549 1-1

Пошукую **Анну Маланюк, Василя Гавриша** з Микитинець, Анну Влашин із Чукалівки, які виїхали з німецькими кольоністами зі Станиславова. Повідомляти на адресу: Семанюк Василь, Нім. Перемишль, Кракаверштрассе 8, II. 15. 424 2-2

Пошукую **Кузнярського Мирослава** з Коровник, пов. Перемишль. **Микита Дмитро,** Меердорфлягер іб. „Пайне Бравншвайґ. 551 1-2

Продам вартісні поштові значки Карпатської України з печаткою відкриття І-го Сойму Карпатської України в Хусті. 551 1-2

Глущишина Антона пошукує **Володимир Синиця** зі Стрия Броновіце Малі к/Кракова, ч. 615. 552 1-1

ЦІННА НОВІСТЬ!

Ілюстрований Кобзар для дітей — добірний вибір поезій Т. Шевченка на основі видання У. П. Т. зладив П. І. з обширними поясненнями. 64 стор. 32°. **Ціна 1 зол.** В-во »Наша Майбутність« Ярослав, вул. Городська 9. — **Замовлення тільки за готівку.** Починаючи від 20 пр. провізія 25%. 553 1-4

Пошукую друга **Іваночка Петра** з села Губич Добромильського повіту. Хто знав би про нього, хай ласкаво напише. Фартушок Петро, Watenstedt üb. Braunschweig. Lager 23. w. 15. 554 1-1

Відізвися — **Омелько Будз** із Жукотина, повіт Турка! Просить Рудий Степан, Bad-Grund (Harz) Wintenberg. 558 1-1

Степан Мартинович, 28 полк. Каліш, подай свою адресу. — Сестра Дубова Ярослава, **Ярослав,** Гавптштрасе 1.

Хто знає, що сталось із редактором **Іваном Витвицьким** зі Львова, або хто знає людей, які бачили, як його поляки розстріляли, хай про те напише на таку адресу: Luise Konik, Erlangen i. Bay Essenbacherstrasse 10. 555 1-5

Предмети українського народнього мистецтва дешево продає **»КУЛЬТУРА«,** Краків, св. Томаша ч. 26. 557 1-3

ЗАХАРІЯ БОСАК СИНИ
крамниця з залізом
КРАКІВ, вул. Купа 6.



Удосконалені машини до виробів цементових і вагоново портляндський цемент доставляє ф-ма: МАШИНОБЕТ, — Клеменс Юра, Кенти — Остобершлезіен, продажа Краків, вул. Гарбарська ч. 10/4. 1-15

Комісарська Управа Фірми
Perlberger & Schenker
Krakau, Burgstrasse 48.
Теодор Семаківський
постачає богослужебні та виноградні вина, лікери, коняки, малинові та вишневі соки
Ч. тел. 103-08.

Меди й овочеві вина
постачає кооперативам і торговлям медоситня та склад вин
„ЗАҐЛОБА“
Краків, вул. Сенатська 11. — Тел. 142-76.
Комісарська управа — Т. Семаківський.

Гуртівня шкіри
ф-ми КІНСТЛЕР і Сини
Краків, вулиця Дітля ч. 44.
в Українській Комісарській Управі — поручає
шкіри різного роду — тверді та мякі.
Продажа тільки на картки.

БРАТТЯ БОСАК
СКЛАД ЗАЛІЗА
КРАКІВ, вул. св. Вавжинця 29.

Технічне знаряддя найдешевше купиш
У ФІРМІ
„ЗЕНІТ“
КРАКІВ
ВЕСТРІНҐ Ч. 6.
Українська Комісарська Управа.

Одинокий під сучасну пору український
дитячий часопис
„Малі Друзі“

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ.
продовжує свою чинність і приймає безперервно впис студентів та курсантів на такі школи і курси:

1. ВИСОКОШКІЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНО-КООПЕРАТИВНИЙ ВІДДІЛ — дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.
2. ВИСОКА ШКОЛА ПОЛІТИЧНИХ НАУК — підготовляє до громадської та журналістичної діяльности.
3. ВИСОКІ КУРСИ ГРОМАДСЬКОЇ АҐРОНОМІЇ — докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-аґрономічної праці серед українського населення.
4. ТЕХНІКУМ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ — дає фахові знання з ріжних галузів промисловости, що працює на с. г. сировині та для потреб сільського господарства.
5. ВИЩІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА — систематично ознайомлюють про минуле і сучасне українського народу його культурні скарби і підстави матеріяльного добробуту.
6. КУРСИ БУХГАЛЬТЕРІЇ — підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.
7. КУРСИ МОВ: німецької, англійської та французької. Спеціяльна метода для позаочного студіювання чужих мов.
8. КОРОТКОТЕРМІНОВІ КУРСИ: а) Пасічництва, б) садівництва, в) консервації та перероблення садовини й городини, г) оброблення шкіри, ґ) миловарства та багато інших.

Жадайте проспекти з програмами та умовами студій. Висилаються безплатно. На відповідь присилайте поштову марку (значок). Можна замовляти також самі підручники. Цінник висилаємо безплатно. Прохання і замовлення надсилати на адресу: Ukrainisches Technisch-Wirtschaftliche Institut, Podiebr dy Protektorat Böhmen und Mähren.

Комісарська Управа Фірми
Краків, Ринок число 30.
ЯКІВ ҐРОСС
поручає українській клієнтелі порцеляну кришталі лямпи

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., 1/4 сторінки 180 зол., 1/8 сторінки 150 зол., 1/12 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 міліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
ПЕРЕДПЛАТА »Кр. В.«: Цінник передплати поданий на першій сторінці. Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належитість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.
ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату чи книжки з Ґенерал-Губернаторства належить посилати переказами або чеками нашого видавництва. PSch A Warschau Nr. 2.143. З Німеччини на адресу: „Ukrainische Nationale Vereinigung“ Berlin W. 50. Ansbacherstr. 15. З Протекторату на адресу: „Probojem“.Praha XIV-65 post. schr. 3.— Курс 1 нім. марки 2 золоті. При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші.

За Редакцію відповідає начальний редактор Л. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво“, Краків, вул. Кармелітська 34, II. Телефон 230-39
З друкарні „Нова Друкарня Денникова“ під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.

Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter L. Chomiak Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag“ G. m. b. H. Krakau, Karmelitерstrasse 34. II, Fernsprecher 230-39 Druck: „Nowa Drukarnia Dziennikowa“, Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7, Fernsprecher. 102-79